

USVOJENA MISIJA I VIZIJA

INTERVJU:

Đoko Krivokapić:
Investicije su naša smjernica
za budućnost

str.
04.

AKTUELNOSTI:

Ovo je bila dobra proizvodna
godina

str.
07.

INTERVJU:

Igor Noveljić:
Trudimo se da optimizujemo
troškove

str.
09.

INTERVJU

11.

INTERVJU

NIKOLA BEZMAREVIĆ,
IZVRŠNI RUKOVODILAC FC SNABDIJEVANJE
Dobri rezultati naplate, uskoro nova
nagrada igra za domaćinstva

AKTUELNOSTI

17.

AKTUELNOSTI

PROJEKT "IMPLEMENTACIJA
INTEGRISANOG MENADŽMENT SISTEMA (IMS) U EPCG"
Dosljedna primjena najbolje prakse

AKTUELNOSTI

22.

AKTUELNOSTI

ZAVRŠENA NADogradnja SERVERSKOG I
STORAGE OKRUŽENJA U DATA CENTRU U NIKŠIČU I
NA KOLOKACIJSKOM SAJTU U BIJELOM POLJU
Nadogradnja i konsolidacija infrastrukture

SADRŽAJ:

AKTUELNOSTI

DEFINISANA MISIJA, VIZIJA I CILJEVI EPCG

05.

Za dugoročni i održivi poslovni uspjeh

AKTUELNOSTI

POTPISAN UGOVOR O IZRADI PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA
REKONSTRUKCIJU PET MALIH ELEKTRANA U SASTAVU HE "PERUČICA"
Početak rekonstrukcije krajem naredne godine!?

20.

AKTUELNOSTI

SEKTOR ZA SAOBRAĆAJ, TRANSPORT I MEHANIZACIJU U DIREKCIJI
ZA IMS I OPŠTE POSLOVE

21.

Nova vozila za veću bezbjednost

AKTUELNOSTI

SMJENA „A“ SEKTORA ZA EKSPLOATACIJU HE „PIVA“
Na (ne)milost surovim čudima prirode

24.

CEDIS

SEKTOR ZA RAZVOJ I INVESTICIJE

28.

Posvećeni razvoju uprkos poteškoćama

RUDNIK UGLJA PLJEVLJA

ZAKLJUČNO SA 11. DECEMBROM 2018. GODINE

29.

Dobri proizvodni rezultati

DRUŠTVO

DODIJELJENE NAGRADE „JSKRA“

30.

Za opšte dobro i građansko društvo

DRUŠTVO

ZAHVALNICA KLUBU ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE

32.

Za iskrenu saradnju na polju dobrovoljnog davalatstva krvi

CRNA GORA

Počinje izgradnja vjetrenjače na Gvozdu

Prvi kilovati idu za Italiju početkom 2019.

Sekulić: Vjetroelektrana na Možuri na mreži do kraja

mjeseca CEDIS u nova brojila i rekonstrukciju mreže

uložio 11 miliona eura

34.

INTERVJU

14.

INTERVJU

ŽELJKO ĆORIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC
DIREKCIJE ZA PRAVNE POSLOVE
Tim zaposlenih za ponos

U SUSRET PRAZNICIMA

NOVOGODIŠNJI DODATAK

CRNA GORA

Podgorica gradi solarnu elektranu na Veljem brdu?

Početak godine povoljni krediti za

obnovljive izvore energije

Energija u žici - učenici SEŠ

"Vaso Aligrudić" najbolji

35. CEDIS od grada kupuje trafo-stanice

REGION

Struja u Srbiji

skuplja za 20% od januara

Cijene struje za privredu u FBiH će rasti,

još se dogovara model

36. Kako će Hrvatska iskoristiti sav potencijal obnovljivih izvora?

REGION

Srbija želi da

aktivira projekat TE Kolubara B

Zamjenski Blok 7 TE "Tuzla" nema alternativu

NIS 2020. godine pušta u rad elektranu

37. i vjetropark

SVIJET

Grčka elektroenergetski povezuje ostrva

Skandinavija dobija najveću bateriju

uz hidroelektranu

Prodaja električnih vozila u Rumuniji

skočila za 165%

38. Još energije iz Atlanskog okeana

40. PUTOPISNA REPORTAŽA

42. NAGRADNA IGRA

43. TESLA

43. MUDRE MISLI

impressum

ELEKTROPRIVREDA

PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA

Đoko Krivokapić

IZVRŠNI DIREKTOR

Igor Noveljić

DIREKCIJA ZA LJUDSKE RESURSE

IZVRŠNI RUKOVODILAC

Predrag Krivokapić

SEKTOR ZA KORPORATIVNE

KOMUNIKACIJE

RUKOVODILAC

Rajko Šebek

rajko.sebek@epcg.com

SPECIJALISTA ZA INTERNU KOMUNIKACIJU

Mitar Vučković

mitar.vuckovic@epcg.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Miodrag Vuković

miodrag.vukovic@epcg.com

REDAKCIJA

Tatjana Knežević Perišić

tatjana.perisic@epcg.com

Marko Burić

marko.buric@epcg.com

KOMPJUTERSKA OBRADA

Štamparija Obod - A.D. Cetinje

Adresa redakcije:

Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić

Tel/fax: 040/204-223

E-mail: list.epcg@epcg.com

Web site: www.epcg.com

Izdavač: Elektroprivreda

Crne Gore AD Nikšić

Tiraž: 1200

Štampa: Štamparija Obod

A.D. Cetinje

INTERVJU

ĐOKO KRIVOKAPIĆ, PREDsjedNIK ODBORA DIREKTORA EPCG

INVESTICIJE SU NAŠA SMJERNICA ZA BUDUĆNOST

Rajko Šebek

Zahvaljujući povoljnoj hidrologiji, izuzetnoj spremnosti proizvodnih objekata, doprinosu svih zaposlenih, ali i umješnosti Direkcije za upravljanje energijom, Elektroprivreda Crne Gore, ostvarila je, od početka godine, dobit od preko 50 miliona eura, tako da je sasvim izvjesno da ćemo, ukoliko u narednim danima hidrološke prilike budu na nivou prosjeka za ovaj period godine, bez obzira na dosta sušni novembar, 2018. završiti rekordnim poslovnim rezultatom, rekao je u intervjuu za list "Elektroprivreda" predsjednik Odbora direktora EPCG, Đoko Krivokapić.

Mislimo i na budućnost, pa smo ove godine ušli u investicioni ciklus čija ukupna vrijednost premašuje 170 miliona eura, istakao je Krivokapić.

Koje ste investicije prepoznali kao prioritetne u narednih pet godina?

Investicioni prioriteti su, bez sumnje, rekonstrukcija i modernizacija naše dvije velike hidroelektrane ukupne vrijednosti blizu 40 miliona eura. Time ćemo znatno osvježiti postojeće proizvodne kapacitete i znatno produžiti njihov radni vijek i učinak. Tu je i ekološka sanacija prvog bloka TE "Pljevlja" za koju ćemo, zajedno sa rekultivacijom deponije šljake i pepela na Maljevcu, opredijeliti oko 60 miliona eura. To će omogućiti nastavak valorizacije termoenergetskog kompleksa i stvoriti ključne predušlove za toplifikaciju Pljevalja. Raduje nas da prvi proračuni, našeg menadžmenta i njemačke firme Steag energy services, koja radi Idejni projekat ekološke rekonstrukcije, pokazuju da postojeći blok može imati znatno veći kapacitet od predviđenog. Tu okolnost ćemo veoma pažljivo izanalizirati i u pravcu dodatne valorizacije rudnog potencijala Pljevalja donijeti, nadam se, najbolju moguću odluku.

Moram reći da smo jako zainteresovani da intenzivno radimo na pripremi dokumentacije za početak izgradnje i hidroelektrane na Komarnici. Nedavno su predstavnici Instituta "Jaroslav Černi" i Energoprojekta, održali veoma uspješnu prezentaciju modaliteta Idejnog projekta koji će nam, osim što je napokon dovedena do kraja duga procedura dobijanja utemeljenog idejnog rješenja za ovu elektranu, omogućiti da veoma brzo budemo u mogućnosti da obezbijedimo predušlove i otpočnemo sa procedurom koja će, iskreno se nadam, rezultirati i otpočinjanjem radova na izgradnji tog objekta.

Neredne godine počecemo geološka istraživanja u pravcu dobijanja predinvesticione Studije za izgradnju hidroelektrane

nizvodno od HE "Piva". Radi se o apsolutno neophodnoj investiciji čijom realizacijom bi se iskoristili nemjerljivi energetski potencijali tog područja. Poznato je da je usvajanjem Deklaracije o zaštiti rijeke Tare omogućena izgradnja projektovane HE "Buk Bijela", pa je stoga potrebno sagledati alternativne modele u tom pravcu.

Takođe, u toku je procedura inoviranja projektnog rješenja koja će u konačnom rezultirati otpočinjanjem investicije prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano. Na taj način, a uporedo sa planiranim investicionim ciklusom u HE "Perućica", stvorićemo predušlove i napokon pristupiti proceduri nabavke i ugradnje osmog agregata u toj elektrani.

U fokusu naše pažnje je i izgradnja vjetro parka "Gvozd" u nikšičkoj opštini, a veoma sam zadovoljan i zbog činjenice da nam je Ministarstvo ekonomije na javnom pozivu dodijelilo projekat izgradnje solarne energije na Briskoj Gori u ulcinjskoj opštini, koji ćemo realizovati u saradnji sa finskom kompanijom „Fortum“. Ovaj projekat prepoznali smo kao finansijski i strateški dobro pozicioniranu mogućnost za naš budući razvoj.

Kako vidite poziciju Elektroprivrede na domaćem, ali i širem energetskom tržištu i njenu budućnost?

Elektroprivreda Crne Gore je lider na tržištu električne energije u Crnoj Gori i realizacijom petogodišnjeg investicionog ciklusa želimo da proširimo portfolio proizvodnje električne energije i zadržimo taj status. To je veoma važno, uzimajući u obzir otvaranje tržišta električne energije i ulazak novih

snabdjevača na tržište Crne Gore. Vjerujem da ćemo modernizacijom postojećih objekata i uvećanjem proizvodnih kapaciteta iz novih izvora uspjeti da obezbijedimo aktivno učešće i da ćemo se pozicionirati kao ozbiljan igrač i na regionalnom tržištu električne energije.

Koja ja Vaša poruka zaposlenima?

Vjerujem da su zaposleni prepoznali da su oni prvi na listi prioriteta ove kompanije. To nije samo naša želja, već smo to potvrdili i kroz dosadašnji partnerski odnos. Ova kompanija ni sada, a ni od momenta svog osnivanja ne bi bila to što jeste bez punog i odgovornog doprinosa svojih zaposlenih. Mnoge generacije su utkale sebe u "tkivo" naše kompanije na čemu im moramo biti nemjerljivo zahvalni.

Da bi održali sadašnju dosta dobru poziciju na tržištu električne energije i dalje moramo nastaviti reforme unutar kompanije, što bolje valorizovati proizvodnju u ekonomskom smislu, ali i sačuvati konkurentnost i dominantnost kao snabdjevač, pogotovo u predstojećem periodu kada podmorski kabl bude u funkciji. Samo odgovornim i posvećenim pristupom, i menadžmeta i svih zaposlenih, možemo sačuvati dobru poziciju u odnosu na evropske snabdjevače i proizvodne kompanije iz regiona. Uloga zaposlenih u tom procesu je od nemjerljivog značaja. Siguran sam, međutim da će zaposleni u EPCG, kao uvijek do sada, svojim odgovornim i lojalnim odnosom prema kompaniji, strpljivo i odlučno doprinositi ostvarivanju poslovnih ciljeva i da ćemo nastaviti da gradimo kompaniju po najvećim, evropskim i svjetskim standardima.

AKTUELNOSTI

DEFINISANA MISIJA, VIZIJA I CILJEVI EPCG

ZA DUGOROČNI I ODRŽIVI POSLOVNI USPJEH

Eleonora Albijanić

Menadžment EPCG definisao je strateške elemente, koji će biti „svetionik“ ka kojem će se kretati naša kompanija

Izvršni direktor, Igor Noveljić, navodi da se važnost definisanja vizije, misije i ciljeva EPCG, ogleda u tome da se sve ono što je od ključne važnosti za poslovanje prenese na sve zaposlene. - Svi zaposleni treba da budu upoznati sa ciljevima, načinom postizanja ciljeva, vrijednostima na kojima je EPCG osnovana i na kojima posluje, kao i sa vizijom kuda namjerava dalje da se razvija. Da bi vizija, misija i ciljevi živjeli u praksi, neophodno je da ih prihvate svi zaposleni, jer samo tako se može izgraditi kompanijska korporativna kultura koja će nas zajedno voditi do uspjeha i ispunjenja zacrtanih ciljeva, rekao je Noveljić. Vizija predstavlja inspirativnu izjavu

koja definiše smjer u kojem jedna organizacija želi da se razvija, odnosno jasnu sliku o tome kako organizacija vidi sebe za, na primer pet, 10 ili više godina. Drugim riječima, Vizija definiše „tamo gdje želimo da stignemo“, dok je Misija „način na koji ćemo tamo stići“.

Noveljić je kazao da se, definišući Misiju EPCG koja odražava našu filozofiju, ali i svrhu postojanja, menadžment rukovodio odgovorom na pitanje na koji način namjeravamo da budemo najbolji u onome čime se bavimo.

- Imajući u vidu da je zadatak misije ustvari da odredi granicu između onoga što je moguće i onoga što je nemoguće, menadžment je detaljno sa-

„Ne postoji moćniji pokretač jedne organizacije ka dugoročnom ostvarenju budućnosti i dugoročnom uspehu od atraktivne i ostvarive vizije budućnosti koja je široko prihvaćena u organizaciji“-

Hanus

VIZIJA EPCG

Liderska uloga u privrednom razvoju Crne Gore, konkurentnost na evropskom tržištu i aktivno učešće u novim tržišnim izazovima kroz ulaganje u ljude, zelenu energiju, nove tehnologije i kapacitete, održavanje i optimalno korišćenje resursa.

gledao sve interne prednosti i mane, ali i šanse i prijetnje u eksternom okruženju prilikom njenog definisanja, istakao je Izvršni direktor EPCG.

AKTUELNOSTI

Pored vizije i misije, svaka organizacija treba da ima definisane i ciljeve svoga djelovanja, budući da ciljevi predstavljaju njihov nastavak, odnosno pretvaraju programe zastupljene u viziji i misiji u mjerljive rezultate. Ciljevi organizacije definišu svrhu organizacije, jer konkretnije odgovaraju na pitanja koja su to poslovna područja kojima organizacija treba da se bavi.

- U cilju ugradnje vizije, misije i ciljeva u svaki dio poslovanja EPCG, u narednom periodu biće organizovano niz aktivnosti koje će doprinijeti da svi zaposleni budu upoznati sa tim elementima i postanu svjesni njihovog značaja, a da bi svaki zaposleni u EPCG mogao da prepozna kako svojim svakodnevnim radom doprinosi ostvarenju vizije, misije i ciljeva organizacije, od kafe kuvarice, vozača, arhivara do inženjera, menadžera, direktora... Jer, kako jedna japanska poslovica kaže: „Vizija bez akcije je fantazija, a akcija bez vizije je noćna mora“, zaključio je izvršni direktor Kompanije, Igor Noveljić.

*„Misija predstavlja iskaz, odnosno formalno objašnjenje prirode poslovanja aktivnosti organizacije i odnosi se na suštinu razloga njenog postojanja“ -
Prof. dr Milan Tomić*

MISIJA EPCG

Pouzdana i kvalitetna proizvodnja, snabdijevanje i trgovina električnom energijom uz potpuno zadovoljavanje zahtjeva i potreba naših korisnika i drugih zainteresovanih strana, unaprijeđenje brige o životnoj sredini i visok stepen društvene odgovornosti.

Unaprijeđenje poslovanja uz poštovanje i primjenu najvećih stručnih i etičkih standarda, odgovorno ponašanje u obavljanju djelatnosti u skladu sa važećim propisima, poštovanje i obezbjeđenje povjerenja kako unutar EPCG, tako i u širem poslovnom okruženju.

*„Ciljevi, zajedno s dobro isplaniranim i pažljivo izvršenim koracima koji bi ih podržali, obezbeđuju jednu od najnevjerojatnijih stvari koja nam je dostupna u životu - metod na koji možemo da se oslonimo da bismo stigli tamo gde želimo“ -
Debi Ford*

OPŠTI CILJEVI

- Sigurno i pouzdano snabdijevanje potrošača električnom energijom;
- Pouzdana i efikasna proizvodnja;
- Povećanje poslovne efikasnosti i efektivnosti;
- Zadovoljan kupac;
- Povećanje energetske efikasnosti u svim segmentima proizvodnje;
- Efikasan energetska management – trgovina električnom energijom i upravljanje resursima;
- Atraktivan poslodavac za akumulaciju ljudskih potencijala;
- Zadovoljenje standarda ekologije;
- Zadovoljenje standarda bezbjednosti i zdravlja na radu;
- Izlazak na strana tržišta.

AKTUELNOSTI

DARKO KRIVOKAPIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC DIREKCIJE ZA UPRAVLJANJE ENERGIJOM:

OVO JE BILA DOBRA PROIZVODNA GODINA

Tatjana Knežević Perišić

Na pitanje kakvo je stanje na akumulacijama, početkom decembra, Krivokapić kaže da su, generalno, nešto iznad plana:

Kada posmatramo količine i raspored padavina, kao i dotoke na našim rijekama, jesen nije bila naklonjena Elektroprivredi. Period od 01. oktobra do 20. novembra svi pamtimo kao izuzetno topao i sušan, što je uticalo da naše akumulacije dođu do minimuma. Kišni talas, sa kraja novembra je popravio hidro-energetsku situaciju, tj. nivo vode u akumulacijama se povećao, a došlo je i do porasta dotoka na rijekama gdje se nalaze naše hidroelektrane. Tako da, na 01.12.2018. godine, stanje akumulacija HE Perućica i HE Piva je nešto iznad plana definisanog Bilansom električne energije, što je dobra polazna osnova, kada imamo na umu, da nam predstoji zimski period, tokom kojega je potrebno obezbijediti veće količine električne energije za potrebe pokrivanja konzuma Crne Gore.

Koliko je ukupno proizvedeno električne energije do 1. decembra?

U proizvodnim objektima EPCG, tokom perioda januar-novembar 2018. godine, ukupno je proizvedeno 3.154 GWh, što je 18% od plana viđenog Bilansom električne energije. HE Piva je proizvela 915 GWh, ili 36% više od plana, HE Perućica je proizvela 949 GWh, ili 18% više od plana, dok je TE Pljevlja proizvela 1.290 GWh ili 9% više od plana.

Razloge za ovako dobre proizvodne rezultate treba tražiti, kako u dobrim hidrološkim prilikama tokom prva dva kvartala, tako i u dobroj pogonskoj spremnosti elektrana i angažovanju zaposlenih u sektorima eksploatacije i održavanja. Dobre hidrološke prilike su omogućile da sa punim akumulacijama spremno dočekamo sušni period, kao i da se mogući uvoz nedostajućih količina svede na minimum.

Elektroprivreda Crne Gore je, za prethodnih jedanaest mjeseci, uvezla 668 miliona kWh, vrijednosti cca 34 miliona €, dok je za isti period izvezla 859 miliona kWh električne energije, vrijednosti oko 45,6 miliona eura, kaže za naš list Darko Krivokapić, dodajući da je u istom posmatranom periodu EPCG proizvela ukupno 3.154 GWh, što je 18% od plana viđenog Bilansom električne energije. Ostaje još da vidimo kakav će biti decembar, pa da pričamo o ciframa na godišnjem nivou, kaže Krivokapić

Kako sada stvari stoje, iz ugla Direkcije za upravljanje energijom, 2018. godina će se pamtiiti kao jedna od boljih. Praćenjem tržišta i donošenjem pravovremenih odluka, u koordinaciji sa Izvršnim menadžmentom

kompanije, uspjeli smo da što bolje optimizujemo smo proizvedene kilovate i kroz trgovinu električnom energijom ostvarimo dodatne benefite za kompaniju, zaključuje Darko Krivokapić.

DRAGOMIR BLAGOJEVIĆ, direktor HE Piva:

ODLIČAN POSLOVNI REZULTAT

Proizvodnja HE Piva na pragu elektrane do 01.12.2018.g je iznosila 915,305 GWh električne energije, tačnije energije koja je predata u sistem, kaže direktor Blagojević. Dodaje da su najveću proizvodnju ostvarili u aprilu mjesecu i da je iznosila 143,202 GWh el.energije. Blagojević očekuje da će HE Piva, do kraja godine, proizvesti oko 70 GWh električne energije, što bi značilo, da bi godišnja proizvodnja u 2018.g iznosila oko 985 GWh el.energije. Inače, plan proizvodnje za ovu hidroelektranu, je projektovan na 750 GWh električne energije, što dovoljno govori o odličnom poslovnom rezultatu.

AKTUELNOSTI

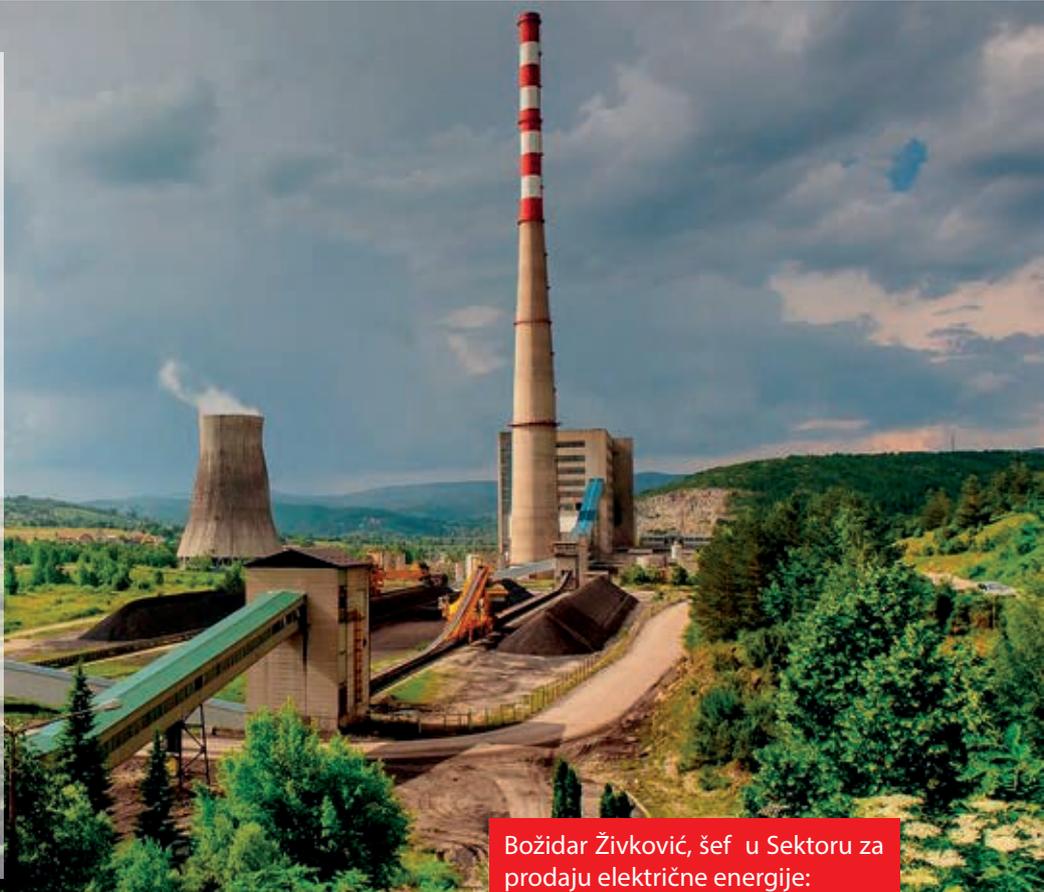

VLADIMIR ŠESTOVIĆ, direktor
TE Pljevlja

TE znatno premašila plan

Direktor TE Vladimir Šestović kaže da je ovaj energetska objekat već 6.decembra premašio godišnji plan proizvodnje električne energije, projektovan na 1317 GWh.

-Dovoljna količina uglja i dobra pogonska spremnost garantuje stabilnu proizvodnju u TE; znatno ćemo premašiti plan, i jako sam zadovoljan zbog toga, kaže Šestović. Inače, TE je do 1.decembra proizvela bruto (na generator) – 1 403 557 MWh, a neto (na pragu, predato u mrežu) – 1 290 083 MWh električne energije. Mjesec sa najvećom proizvodnjom u ovoj godini bio je jul, kada je proizvedeno 165 891 MWh.

Božidar Živković, šef u Sektoru za
prodaju električne energije:

OČEKUJE SE RAST POTROŠNJE

Na pitanje koliko je struje potrošeno u Crnoj Gori do 1.decembra, Živković kaže da je „za 11 mjeseci potrošeno oko 2,070.000 kWh, od čega je u novembru 175,881,400 kWh“.

-Najveću potrošnju su građani ostvarili u avgustu mjesecu (228,021,677 kWh) koja je 1,14% veća u odnosu na isti period prošle godine. Međutim, decembar i januar su uvijek u vrhu potrošnje električne energije, tako da će hladnije vrijeme sigurno donijeti i "više kilovata" potrošnje, kaže Živković.

Prema procjenama Sektora za prodaju, u decembru se očekuje potrošnja od oko 210,000,000 kWh struje. Treba dodati i to da je ukupna potrošnja za 2018.godinu projektovana na 2,280,630 kWh, odnosno oko 190,052,500 kWh na mjesečnom nivou.

DRAGAN ČIZMOVIĆ, direktor HE Perućica:

OČEKUJEMO OKO 15% PREBAČAJA PLANA!

Hidroelektrana Perućica je do 1.decembra ove godine, proizvela 949,178.590 kWh električne energije, čime je već premašila godišnji plan proizvodnje, projektovan na ukupno 920 GWh, kaže Dragan Čizmović. Planirano je bilo da do 30.11. proizvedemo 802,000.000 kWh, a mi smo plan ispunili sa 118,35%. Najproduktivniji mjesec je bio mart, sa proizvodnjom od 209,718.490 kWh. Tada, recimo, je bio plan 110,000 kWh, a mi smo proizveli 190,65%, s ponosom ističe Čizmović, dodajući da je proizvodnja najstarije crnogorske hidroelektrane, još od 26.novembra-"čisti višak": Kako je plan proizvodnje za 2018. godinu ispunjen tada, a računajući na maksimalnu pogonsku spremnost elektrane i trenutno nešto povoljnije hidrološke prilike, računamo da ćemo godišnji plan premašiti za oko 15%, zaključuje Čizmović.

INTERVJU

IGOR NOVELJIĆ, IZVRŠNI DIREKTOR EPCG

TRUDIMO SE DA OPTIMIZUJEMO TROŠKOVE

Rajko Šebek

“Cilj nam je da 2019. godine imamo dobre rezultate u interesu zaposlenih, kupaca, ali i naših akcionara”

Pored izuzetne pogonske spremnosti energetske objekte i učinka zaposlenih, profitabilnom poslovanju EPCG u 2018. godini doprinijeli su i odlični rezultati koje u kontinuitetu postiže naša Direkcija za upravljanje energijom, s obzirom na to da, posljednjih godina, znatno više prihodujemo od prekogranične prodaje energije na veliko nego od prodaje energije krajnjim kupcima u Crnoj Gori, istakao je u intervjuu za list „Elektroprivreda“ izvršni direktor EPCG, Igor Noveljić.

Berzanska trgovina električnom energijom glavni je izvor prihoda Kompanije, kazao je Noveljić i podsjetio da je EPCG na Mađarskoj berzi električne energije (HUPX) aktivna još od početka 2014. godine.

Osvrnuvši se na finansijski rezultat za devet mjeseci posmatrano od početka godine, Izvršni direktor EPCG istakao je da je ostvarena neto dobit od oko 43 miliona eura, što je oko 58,7 miliona eura bolji rezultat u odnosu na isti period lani, kao i da dodatno ohrabruje činjenica da je već sredinom novembra ostvaren proizvodni plan za tekući period i da su svi naši proizvodni objekti već premašili godišnji plan proizvodnje.

Koliko smo električne energije manje uvezli tokom devet mjeseci 2018. u odnosu na uporedni period prošle godine a koliki je bio izvoz?

Od početka godine, zaključno sa septembrom, uvezli smo oko 504 MWh električne energije za 23 miliona eura. Istovremeno, EPCG je izvezla oko 722 MWh električne energije i inkasirala 36 miliona. Ako uzme-mo u obzir isti period prošle godine, uvoz je bio milion MWh za koje smo morali izdvojiti, čak, 49 miliona eura, dakle više nego duplo u odnosu na ovu godinu, dok smo istovremeno izvezli oko 15 miliona eura vrijednu struju, ili oko 266 MWh električne energije. Dakle, brojevi govore bolje od riječi.

Moram istaći da su ovako dobrim rezultatima, u ovoj godini u odnosu na prošlu, pored izuzetne hidrologije i nivoa akumulacija, u prva dva kvartala, doprinijele su kvalitetne i pravovremene odluke menadžmenta u vezi sa trgovinom u trećem kvartalu koji je obilježio nezapamćen sušni period za to doba godine, što je znatno povećalo troškove uvoza.

Konkretno, gdje su napravljene najveće uštede kada se uzmu u obzir poslovni rashodi EPCG?

Zahvaljujući pravovremenim odlukama menadžmenta uspjeli smo da optimizujemo troškove, čak i u periodu povećanog uvoza energije. Efikasnije smo realizovali Plan javnih nabavki, gdje smo uštedjeli oko 10 odsto sredstava u odnosu na prošlu godinu. Oko dva miliona eura ove godine manji su i troškovi dopreme uglja za potrebe TE “Pljevlja”, a sve kao posljedica

petogodišnjeg Ugovora o isporuci uglja, zaključenog sa RUP-om.

Cilj nam je da, iz godine u godinu, što ekonomičnije koristimo sredstva i efikasnije planiramo i kontroliramo operativne troškove.

Da li očekujete, zbog već otvorenog tržišta, konkurenciju našoj kompaniji ubrzo?

Aktivno se spremamo za otvoreno tržište. Smatram da će EPCG, koja ima sopstvenu proizvodnju, značajne kapacitete i planira izgradnju novih izvora (solara i vjetro parkova), biti konkurentnija od drugih snabdjevača van Crne Gore.

Treba također imati u vidu i da je EPCG prethodnih godina odobravalala popust domaćinstvima na energiju čime je vrijednost energije dodatno umanjena od realne-tržišne vrijednosti. Napomenuću da EPCG, u skladu sa kriterijumima Ministarstva rada i socijalnog staranja, također obračunava subvencije čime dolazi do dodatnog umanjenja računa za socijalno ugrožene kategorije kupaca.

Sa kakvim poslovnim rezultatom očekujete da će biti završena poslovna 2018. godina i koju poruku šaljete zaposlenima?

Ponovio bih, dvadesetak dana novembra bili su najsušniji od kada se sprovede mjerenja tako da su za taj period neprimjerene suše, “topile” finansijsku dobit iz prethodnog perioda. U cilju stabilnog snabdijevanja svih potrošača primorani smo na uvoz po tržišnim cijenama.

Posljednje novembarske kiše su popunile akumulacije hidroelektrana, pa je smanjen uvoz energije i finansijski trošak. Ipak, svjesni smo tih činjenica i navikli smo na ovakve prilike tako da ćemo pravovremenim i odgovornim odlukama, i u ovom periodu, sačuvati finansijsku stabilnost.

Očekujem da EPCG ovu godinu završi sa finansijskim rezultatom boljim od onog za devet mjeseci.

Stoga, cilj nam je da 2019. godine imamo dobre rezultate u interesu zaposlenih, kupaca, ali i naših akcionara. Moramo svi nastaviti sa timskim radom, nadgradjivanjem znanja i zalaganjem uz međusobno poštovanje.

Samo na taj način održaćemo našu misiju i ispuniti smjernice za budućnost kompanije na zadovoljstvo svih nas.

Uz puno zdravlja želim svim zaposlenim srećnu Novu 2019. godinu.

IZMEĐU DVA BROJA

VLADA DONIJELA ODLUKU O ENERGETSKOM BILANSU CRNE GORE ZA 2019. GOD.

U 2019. planiran je bruto konzum električne energije na 3551.5 GWh. Proizvodnja iz domaćih izvora planirana je na 3,411 GWh što je manje od procjene ostvarenja u 2018. godini za 10 odsto. Uvoz struje je planiran na 140,5 GWh - navedeno je u dokumentu objavljenom nakon sjednice Vlade.

Proizvodnja TE "Pljevlja" planirana je na 1,317 GWh, što je manje od proc-

jene ostvarenja u 2018. za šest odsto. Remont elektrane i zastoj zbog planskog smanjenja sati planiran je za period od 1. aprila do 31. maja 2019, a zimska njega za kraj decembra. Planirana bruto potrošnja u 2019. je 3551,5 GWh, što je za dva odsto više u odnosu na procjenu ostvarenja u 2018.

"U 2019. godini će biti aktivan dugoročni ugovor sa Elektroprivredom Republike Srpske i planirana je razmjena električne energije u iznosu od 8,5 GWh", navedeno je u dokumentu. U dokumentu se navodi da EPCG i Rudnik uglja treba blagovremeno da zaključe aneks ugovora za 2019. kojim će se obezbijediti ured-

no i sigurno snabdijevanje TE. "Do 31. decembra 2018. EPCG treba

da zaključi ugovore sa CEDIS-om, KAP-om, Željezarem i Željezničkom infrastrukturom i da predvidi dosljedno poštovanje dostavljenih planova kupovine električne energije od EPCG. EPCG, CGES i COTEE takođe do kraja godine treba da zaključe ugovore o balansnoj odgovornosti, a CGES ugovor za pomoćne usluge i kupovinu električne energije za pokrivanje gubitaka", navedeno je u dokumentu.

Rudnik uglja Pljevlja planira ukupnu proizvodnju od 1.600.000 tona.

"Ukupan promet naftnih derivata za potrebe potrošnje u Crnoj Gori u 2019. godini planiran je na 350,824 tona, što je za pet odsto više od procjene ostvarenja potrošnje u 2018. Procijenjena potrošnja bitumena je 12.400 tona", konstatovano je u dokumentu.

Pobjeda

U NOVEMBRU POTROŠNJA VEĆA 13,4 ODSTO

Domaćinstva su u novembru 2018. godine potrošila 97.779.134 kWh (kilovatsati) električne energije, što je 13,4 odsto više u odnosu na oktobarsku potrošnju, odnosno 6% manje u odnosu na potrošnju ostvarenu tokom novembra 2017. godine.

Prosječan novembarski račun za električnu energiju za domaćinstva na nivou Crne Gore (ukoliko se izuzmu neočitan mjerna mjesta u objektima koji nisu stalno nastanjeni) iznosi 31,70 eura. Domaćinstva na Žablaku bilježe najnižu prosječnu potrošnju od 17,50 eura, dok je najveća prosječna potrošnja prethodnog mjeseca očitana u Podgorici gdje su domaćinstva u prosjeku potrošila električne energije u vrijednosti od 38,62 eura. Račun vrijedan preko 150 eura dobiće svega 0,77 odsto potrošača, dok je potrošnja od 100 do 150 eura očitana kod 1,96 odsto kupaca.

Novembarske račune umanjene za iznos popusta za redovne platiše dobiće čak 55,2 odsto domaćinstava u Crnoj Gori, odnosno 192.684 kupaca.

AŽURIRA SE REGISTAR NEPOKRETNOSTI IMOVINE EPCG

U Direkciji za pravne poslove EPCG, privode kraju posao na ažuriranju Registra nepokretnosti. Registar nepokretnosti je formiran 2014.godine, a u 2018.godini su inovirana Uputstva iz nadležnosti Službe, i to o vođenju i ažuriranju Registra imovine EPCG u cjelini, zatim za usaglašavanje knjigovodstvenog sa katastarskim i stvarnim stanjem, kao i donijeta Strategija upravljanja nepokretnom imovinom EPCG za četvorogodišnji period 2018 – 2021.godine, sa Akcionim planom.

INTERVJU

NIKOLA BEZMAREVIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC FC SNABDIJEVANJE

DOBRI REZULTATI NAPLATE, USKORO NOVA NAGRADNA IGRA ZA DOMAĆINSTVA

Marko Burić

Ostvaren je značajno veći broj potpisanih ugovora o snabdijevanju električnom energijom, dok je povećana i aktivnost Call centra

Povećanje procenta naplate potraživanja, efikasna realizacija akcije "PODIJELIMO TERET", značajno povećanje broja potpisanih ugovora o snabdijevanju i unapređenje uslova rada rezultat su aktivnosti koje je FC Snabdijevanje realizovala ove godine, prije svega zahvaljujući angažmanu svojih zaposlenih. EPCG će uskoro pokrenuti i novu nagradnu igru "Uhvati ritam", a kao i uvijek obezbijeden je bogat nagradni fond.

Da li ste zadovoljni rezultatima naplate za 11 mjeseci ove godine?

U periodu januar - novembar 2018. godine po osnovu utrošene električne energije, fakturisano je skoro 215 miliona, dok je u istom periodu naplaćeno preko 219 miliona ili 102,1% u odnosu na fakturisane energiju. Ukoliko u okviru naplaćenih sredstava uključimo i subvencije,

koje su pokazane kroz potraživanja od Ministarstva ekonomije ostvareni stepen naplate za 11 mjeseci ove godine iznosio bi 103,44 posto.

U poređenju sa prošlom godinom

Broj potrošača koji redovno izmiruju račune za utrošenu električnu energiju za 11 mjeseci 2018. godine je za 13.559 veći u odnosu na uporedni period iz prethodne godine.

(uključujući i potraživanja po osnovu subvencija za socijalne slučajeve) ove godine smo ostvarili bolju naplatu za 0,25 procenata, tako da mogu reći da smo zadovoljni sa ostvarenim učinkom. Što se tiče potrošnje električne energije u periodu januar-novembar, u toku 2017. godine po-

trošeno je 2.050.379.784,60 kWh, dok je u istom periodu 2018. god potrošnja bila veća za preko 20 miliona kWh, dok je ukupna vrijednost fakturisane električne energije za navedeni period u 2018. godini veća 5,1% nego 2017. godine.

FC Snabdijevanje odlučilo je da produži akciju Podijelimo teret 6. Da li ste zadovoljni rezultatima ove tradicionalne akcije naše kompanije?

Akcija Podijelimo teret 6, koju je organizovala Elektroprivreda Crne Gore za sva domaćinstva sa dugom za utrošenu električnu energiju, izazvala je veliko interesovanje javnosti. Na zahtjev potrošača, akcija koja je trajala do 30. novembra, je produžena do 31. decembra. U prethodna tri mjeseca akciji se priključilo 7.614 potrošača, od čega je 5.434 produžilo svoje Sporazume iz akcije Podijelimo teret 4, a 2.180 je novih kupaca koji su iskoristili ovu jedinstvenu mogućnost.

Akciji se do 31. decembra, mogu priključiti sva domaćinstva koja imaju dug po osnovu utrošene električne energije, bez obzira na visinu duga, kao i sva domaćinstva kojima ističu postojeći ugovori sklopljeni u akciji Podijelimo teret 4 prije dvije godine. Jedini uslov za potpisivanje Sporazuma o izmirenju duga je da su plaćena tri posljednja računa.

Kao što je poznato, od trenutka potpisivanja Sporazuma, prestaje dalji obračun zatezne kamate, a da bi Sporazum ostao na snazi, svakog mjeseca mora se redovno plaćati i tekući račun. Uz ovaj Sporazum, domaćinstva imaju obaveznu da potpišu i Ugovor o snabdijevanju, ukoliko to već nisu uradili, a primjenjivaće se posebne procedure za domaćinstva koja nijesu prevela brojila na svoje

INTERVJU

ime, u smislu obaveze posjedovanja ovlaštenja ili preuzimanja obaveze da će se u narednom periodu pokrenuti procedura promjene imena kupca.

Koliko ima potpisanih ugovora o snabdijevanju, da li je akcija Podijelimo teret 6 pozitivno uticala na rezultate?

Ove godine ostvaren je značajno veći broj potpisanih ugovora o snabdijevanju električnom energijom o čemu svjedoče uporedni podaci 2017/2018 za 11 mjeseci. Na dan 30.11.2017. godine imali smo ukupno 80.967 potpisanih ugovora, dok je za 11 mjeseci prošle godine potpisano 17.426 ugovora. Ove godine, za 11 mjeseci imamo preko 28 hiljada ugovora, pa na dan 30.11.2018. godine ukupno je skoro 109 hiljada potpisanih ugovora o snabdijevanju.

Akcija Podijelimo teret 6 je svakako povećala broj potpisanih ugovora, kao i svakodnevne aktivnosti svih zaposlenih u FC Snabdijevanje, koji su zaslužni i za ostale dobre rezultate ostvarene do sada u 2018. godini.

U kojoj mjeri ste zadovoljni rezultima Call centra? Koliko je registrovano poziva, kao i da li se povećao broj kupaca koji imaju aktivirane ebill i sms servise?

Novi naplatni punkt u TC Mall of Montenegro

Što se tiče Call centra u toku 2018. godine došlo je do značajnog povećanja kvantitativnih pokazatelja aktivnosti ovog servisa. Naime, za 11 mjeseci 2018. godine Call centar je primio 268.297 poziva ili 40.973 poziva više u odnosu na prošlu godinu za isti period - 18% povećanja broja dolaznih poziva.

U istom periodu iz Call centra je

realizovano 7.483 odlaznih poziva prema potrošačima ili 4.837 poziva više u odnosu na prošlu godinu za isti period - 180% povećanja broja odlaznih poziva.

Za navedeni period urađeno je preko pet hiljada aktivacija servisa elektronski račun a zaključno sa 30.11.2018. godine imamo 30.788 korisnika servisa elektronski račun - 20% više u odnosu na isti period prošle godine. Takođe je urađeno 650 novih aktivacija SMS servisa, pa zaključno sa novembrom imamo preko četiri hiljade korisnika tog servisa - 21,83% više u odnosu na isti period prošle godine.

Svi ovi pokazatelji, uz ostale aktivnosti FC Snabdijevanje doprinijeli su odličnom procentu naplate naših potraživanja.

EPCG je otvorila novi naplatni punkt u Podgorici, kao i novi prostor lokalnog Snabdijevanja i regionalnog centra u Nikšiću. Da li će u narednom periodu i koje poslovne dobiti novi moderniji izgled?

U toku 2018. godine radili smo dosta na unapređenju uslova rada zaposlenih u FC Snabdijevanje a samim tim i unapređenju kvaliteta uslu-

RC Snabdijevanje Nikšić i lokalno Snabdijevanje na novoj lokaciji

INTERVJU

ga koje pružamo našim kupcima. RC Snabdijevanje Podgorica je iz prostora, koji je vlasništvo CEDIS-a, premješten u adaptirani prostor u zgradi EPCG A.D. Nikšić u Podgorici. Takođe, u Podgorici je otvoren novi

Ovogodišnja nagradna igra ima simboličan naziv "Uhvati ritam", a kao i uvijek do sada pripremili smo bogat nagradni fond - glavne nagrade biće dva automobila.

naplatni pult u tržnom centru Mall of Montenegro, a pult u tržnom centru Delta City je takođe dobio novi moderan izgled. RC Snabdijevanje Nikšić je nedavno premješten u novi, namjenski opremljen poslovni prostor, dok je opremljen i prostor info pulta u Petnjici a u toku su radovi na opremanju novog info pulta u Plužinama. Ovih dana smo pokrenuli proceduru nabavke poslovnih prostora u Budvi i Beranama, a planom budžeta za 2019. godinu je predviđeno obezb-

jeđivanje poslovnog prostora u Herceg Novom i još jednog naplatnog pulta - šalter sale u Podgorici.

Koliko je stiglo prigovora kupaca u prethodnom periodu?

Zaključno sa 30. novembrom ove godine stiglo je ukupno 7.321 prigovora. Čak 67 odsto prigovora je bilo neosnovano. U odnosu na isti period prošle godine broj prigovora je smanjen za 16,5 odsto.

FC Snabdijevanje ozbiljno pristupa svim prigovorima i trudi se da u skladu sa važećim propisima i rokovima odgovori na sve prigovore. Najvažniji cilj je da svi kupci budu zadovoljni kvalitetom naših usluga.

Ranije je još najavljeno da FC Snabdijevanje sprema nagradnu igru za kupce. Da li je poznato kada će početi nagradna igra, pretpostavljamo da je EPCG opet spremila bogat nagradni fond?

Naša kompanija opet je pripremila nagradnu igru za potrošače koji redovno izmiruju svoje obaveze po osnovu utrosene električne energije.

je. Na ovaj način želimo da dodatno, uz postojeće povoljnosti, nagradimo ovu kategoriju naših kupaca. Istovremeno, nagradna igra, uz ostale aktivnosti koje FC Snabdijevanje preduzima u cilju povećanja naplate svojih potraživanja, predstavlja stimulans našim kupcima da redovno izmiruju obaveze za utrošenu ee. Konkretno, broj potrošača koji redovno izmiruju račune za utrošenu električnu energiju za 11 mjeseci 2018. godine je za 13.559 veći u odnosu na uporedni period iz prethodne godine.

Ovogodišnja nagradna igra ima simboličan naziv "Uhvati ritam", a kao i ranije, i sada smo pripremili bogat nagradni fond a glavne nagrade biće dva automobila. Učešće u nagradnoj igri ostvaruju kupci iz kategorije domaćinstva, koji na dan 31.01.2019. godine budu imali izmiren dug po osnovu računa za utrosenu električnu energiju, isključujući zaposlene u EPCG, članove Odbora direktora EPCG, a pravo učešća nemaju ni njihovi članovi užih porodica.

PODIJELIMO TERET 6

ZA DOMAĆINSTVA SA DUGOM
PO OSNOVU UTROŠENE ELEKTRIČNE ENERGIJE,
BEZ OBZIRA NA NJEGOVU VISINU

- BEZ UČEŠĆA -
 - FIKSNE MJESEČNE RATE OD 20 EURA -
 - OBUSTAVA OBRAČUNA ZATEZNE KAMATE -

Veliko interesovanje za akciju Podijelimo teret 6

INTERVJU

ŽELJKO ČORIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC DIREKCIJE ZA PRAVNE POSLOVE

TIM ZAPOSLENIH ZA PONOS

Tatjana Knežević Perišić

Uključenost pravnog sektora u velike projekte koji su započeti ove godine, kao što su izmještanje dalekovoda na Maljevcu, nastavak fazne rekultivacije deponije, izgradnja solarne elektrane na Briskoj Gori, prevođenje Zete u Krupac i Slano, ali i niz pravnih poslova koji se tiču zaštite imovine i društva, izrade registara, vođenja sudskih sporova, dobijeni višemilionski sporovi, doprinijeli su nekoj generalnoj ocjeni da je ova Direkcija bila ne samo jako angažovana, već i da je uspješno realizovala sve zacrtane planove, ocjenjuje Željko Čorić.

Nakon obaveza koje ste imali, u rješavanju imovinsko pravnih odnosa, za potrebe realizacije Projekta Izmještanja DV 220 kV Piva-Pljevlja, sjeverna trasa, sa lokacije odlagališta pepela i šljake TE Pljevlja-Maljevac, slijedi druga, rekla bih, još zahtjevnija: realizacije projekta Nastavak korišćenja i fazna rekultivacija deponije pepela i šljake TE Pljevlja – Maljevac, u vrijednosti od 19 miliona eura. Vaši pravници kažu da je predstojeća eksproprijacija zemljišta u rejonu od 300 m van deponije Maljevac-posao za cijelu narednu godinu. Jesu li u pravu?

-Apsolutno! Mi „odradujemo“ sve pripreme aktivnosti za obiman postupak eksproprijacije koji slijedi za potrebe realizacije Projekta Nastavak korišćenja i fazna rekultivacija deponije pepela i šljake TE Pljevlja – Maljevac. Planirana vrijednost ovog Projekta procjenjena je na 19 miliona eura. U saradnji sa kolegama iz Direkcije za razvoj i inženjering, pružena je pravna podrška prilikom pripreme Elaborata eksproprijacije nepokretnosti koji je realizovala geodetska agencija, kao polazna osnova za postupak koji slijedi.

Kako se dio projekta koji se odnosi na rekultivaciju deponije Maljevac sprovodi iz kreditnih sredstava Svjetske banke i eksproprijacija nepokretnosti se mora sprovoditi po pravilima te banke koja regulišu nedobrovoljno preseljenje lica. Služba je pripremila Akcioni plan preseljenja (RAP), u kojem su obrađeni svi podaci od značaja za predstojeću eksproprijaciju, te nađen način da se usklade pravila Svjetske banke i Zakon o eksproprijaciji po odredbama kojeg će se sprovoditi postupak. Sa Komisijom Uprave za nekretnine Crne Gore PJ Pljevlja obišli smo sve nepokretnosti, obezbjedili dokaze, nakon čega je Komisija sačinila Elaborat o procjeni vrijednosti nepokretnosti, na osnovu kojeg su uplaćena sredstva na depozit Ministarstva finansija i, u konačnom, podnijet predlog za eksproprijaciju. Naknada koja je utvrđena je u potpunosti u skladu sa tržišnom i predstavlja zaista pravičnu naknadu vlasnicima, što jeste veliki finansijski izdatak za Društvo, ali je svakako u interesu kompanije, kao društveno odgovorne, da za sve što izuzima vlasnicima plati pravičnu naknadu uvijek se ponašajući kao društveno odgovorna kompanija.

Slijedi obiman postupak eksproprijacije, koji EPCG AD Nikšić u ovom obimu (oko 650.000 m² zemljišta i oko 100 građevinskih objekata – kuća i pomoćnih objekata), nije sprovodila još od izgradnje velikih infrastrukturnih objekata sistema – HE Perućica, HE Piva i TE Pljevlja, dakle u posljednjih 35 godina, međutim, Služba je kadrovski potpuno pripremljena i spremno će odgovoriti ovom izazovu koji nas očekuje više nego vjerovatno tokom čitave 2019. i dijelom 2020 godine.

Koliko Direkcija za pravne poslove ima posla u projektu EPCG o prevodjenju Zete u Krupac i Slano?

-Mnogo. Služba, u koordinaciji sa kolegama iz Direkcije za razvoj i inženjering, izuzetno doprinosi aktivnostima na realizaciji projekta Optimalno korišćenje voda Gornje Zete – prevođenje rijeke Zete u akumulaciju Krupac i spajanje akumulacija Krupac i Slano, prije svega na izradu Lokalne studije lokacije za obuhvat Projekta, koja je preduslov za realizaciju. Nakon toga, pristupiće se izradi Glavnog projekta za realizaciju investicije, a Služba će, zatim pokrenuti vođenje postupka rješavanja imovinskih odnosa sa vlasnicima.

INTERVJU

“Velika priča” naše kompanije u idućoj godini će, svakako, biti i solar-na elektrana Briska Gora, u Ulcinju?

- Pravna služba je već počela da radi svoj posao, kako kroz sagledavanje zakonodavnog okvira za sticanje neophodnog zemljišta za izgradnju elektrane koje nije u državnoj svojini, tako i zemljišta za pristupne puteve i elektrovodove za priključenje solarne elektrane na elektroenergetski sistem Crne Gore. Pošto je, takođe, potrebno definisati elemente Ugovora o zakupu državnog zemljišta za izgradnju solarne elektrane zatim EPC ugovora, PPA ugovora, osnivanje SPV kompanije, Služba za imovinsko pravne poslove i Služba za pravnu podršku menadžmentu su se aktivno uključile u veoma zahtjevan i dinamičan rad u vrlo kratkim rokovima. U svakom slučaju, realizacija ovako značajnog projekta, podrazumijeva pravnu podršku kako u pripremi svih potrebnih ugovora tako i u rješavanju svih pravnih pitanja koja mogu proisteći u svim fazama.

Osim sporova oko imovine, Vaš sektor ima jako puno posla i oko zaštite imovine i društva. O kojim brojkama je riječ?

U prvih 11 mjeseci najveći obim poslova su utuženja zbog duga za utrošenu električnu energiju. U ovom periodu utuženo je **12866** potrošača na iznos od **9.259.605,43 €**. U naznačenom periodu za **7863** predmeta naplaćeno je **2.692.788,00 €**. Takođe je u ovom periodu okončano **5314** predmeta na iznos od **839.531,60 €** putem zaključivanja Sporazuma FC Snabdjevanje sa kupcima. Za **7261** izvršni predmet, naplaćeno je, po osnovu troškova izvršnih postupaka, ukupno **306.318,50 €**, zahvaljujući novoj Proceduri za utuženje kupaca zbog duga za utrošenu električnu energiju od 17.05.2018. godine, koja je konačno, na dugogodišnje insistiranje Direkcije za pravne poslove, utvrdila obavezu da se prilikom sprovođenja postupka izvršenja prvo naplaćuju zavisni troškovi, odnosno troškovi izvršnog postupka koje je kupac prouzrokovao, pa tek nakon toga obaveze po osnovu utrošene električne energije.

Tu je i konstantno angažovanje na

rješavanju otvorenih pitanja EPCG i CEDIS-a, u domenu imovinsko pravnih odnosa, pogotovo kod činjenice da je jedan dio nepokretnosti prenijet CEDIS-u u državinu, pa su neophodne aktivnosti u kontinuitetu, kako bi se, u konačnom, sve navedene nepokretnosti prenijele u svojinu CEDIS-a. Takođe, ističem i aktivnosti na identifikaciji nepokretnosti koje nijesu u funkciji elektroenergetskog sistema, u saradnji sa kolegama iz Direkcije za IMS i opšte poslove, kao i konačno rješavanje jednog dijela spornih pitanja. Angažovani smo i na identifikaciji bespravno sagrađenih objekata na zemljištu u vlasništvu Društva, koje su realizovane u godini koja je na izmaku. Izvršena je parcelacija tog zemljišta i sprovodi se postupak rješavanja imovinsko pravnih odnosa na istom, a radi legalizacije.

Sigurno će Vam u radu puno pomoći jedinstveni registar sudskih postupaka, čija je implementacija već počela.

-Mi smo, polovinom ove godine započeli se sa ozbiljnim aktivnostima na izradi Jedinštenog registra sudskih i drugih postupaka u cilju obezbjeđenja jedinstvenog načina unošenja, vođenja i upravljanja podacima o sudskim i drugim postupcima u EPCG AD Nikšić. U tom smislu sačinjen je predlog Uputstva o formiranju, unošenju podataka i vođenju jedinstvenog Registra sudskih i drugih postupaka u EPCG AD Nikšić kao i dokument BP.080 Model budućih procesa i zahtjeva koji je već ovjeren i potpisan. Na osnovu navedenih dokumenata krajem tekuće godine započeta je i sama implemetacija ovog projekta, čija se finalizacija, na osnovu već usvojene dinamike, očekuje u maju 2019.godine.

Koji su izazovi za pravni sektor u narednoj godini, osim onih koji se tiču razvojnih projekata?

Kako je ove godine stupila na snagu Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka Evropske unije, i EPCG će morati da uskladi svoje poslovanje sa istom, pa će naša pravna služba, nakon izmjene zakona, morati da preduzme pravne radnje u cilju primjene i poštovanja novih zakonskih odredbi.

Takođe u 2019. ćemo pristupiti

ažuriranju postojećeg vodiča za slobodan pristup informacijama kao i proaktivnom pristupu informacijama. U slučaju izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama, čeka nas priprema za izmjenu odredbi Zakona, koje ćemo dostaviti nadležnom organu/ radnoj grupi/ u cilju unaprjeđenja zakonodavnog okvira.

Direkcija je vrlo aktivno uključena i u projekat implementacije Integrisanog sistema menadžmenta – IMS, što podrazumijeva kako izradu Procedure pravnih poslova tako i prisustvo mnogobrojnim obukama u vezi sa implementacijom sva tri standarda koje EPCG ima namjeru primijeniti u svom poslovanju.

TIMSKI RAD I LOJALNOST

U Direkciji za pravne poslove radi ukupno 30 zaposlenih, od čega su 26 pravniči. Kako postižete optimum u radu?

-Timskim radom i lojalnošću kompaniji! Zaista sam ponosan na sve njih, jer bez pogovora završavaju sve obaveze, na dobrobit i Direkcije i Kompanije u cjelini. I kad ih zovnem popodne, uveče, oni su tu, spremni da odrade posao najbolje što mogu.

Nakon odvajanja CEDIS-a, mi smo toliko optimizovali poslovanje, da jedan pravnik danas zastupa Kompaniju u više gradova u svim sporovima! Tim je podmladjen u zadnje dvije-tri godine, ti mladi ljudi su imali priliku da uče od starijih kolega i mogu reći da su to sada mladi pravniči, spremni da se uhvate u koštac sa svim izazovima. Postižu sve obaveze i sve rokove. Često ističem da bez timskog rada i lojalnog odnosa prema Kompaniji, ne mogu postići uspjeh-i mogu da kažem: i timski su igrači i lojalni su! Ne rijetko se dešava da iskritikujem, ali češće pohvalim. I to prihvataju onako kako i treba biti prihvaćeno! Uistinu sam ponosan na kolege, na sve ovo što rade, na njihov odnos prema poslu i Kompaniji, punim srcem su u svemu.. I zato su rezultati rada Direkcije za pravne poslove ovako dobri jer u njoj, od prvog do poslednjeg, rade profesionalci i posvećeni ljudi i upravo to, uz dosadašnje rezultate, su isključivi razlozi velikog značaja ove Direkcije za kompaniju i za podršku svim djelovima Društva, a ja sam tu da zajedno sa svima organizujem i koordiniram brojne aktivnosti.

Lovćen lojalnost program

Udružite osiguranja,
sakupljajte bodove
i ostvarite
do 50 % popusta

Lovćen lojalnost program jedinstvenim sistemom udruživanja osiguranja i zbrajanja bodova povezuje osiguranja, čime ostvarujete popuste na:

- osiguranja kuće/stana
- kasko osiguranja motornih vozila AK
- turistička osiguranja
- osiguranja odgovornosti...

**Više polisa osiguranja,
veća ušteda.**

Nova osiguranja, dvostruki bodovi

Već sa dva osiguranja ste u programu

www.lo.co.me

020 404 404

AKTUELNOSTI

PROJEKAT "IMPLEMENTACIJA INTEGRISANOG MENADŽMENT SISTEMA (IMS) U EPCG"

DOSLJEDNA PRIMJENA NAJBOLJE PRAKSE

Mitar Vučković

Sa jednog od radnih sastanaka konsultanata sa autorima procedura

Uvođenje standardizovanih internih procedura sa pratećom dokumentacijom znatno će unaprijediti poslovni sistem EPCG

Efikasno i efektivno upravljanje Elektroprivredom Crne Gore, kao izuzetno složenim i infrastrukturno veoma zahtjevnim sistemom, pored stručnosti, podrazumijeva i uređenu, potpunu i usaglašenu dokumentaciju, primjenljivu u praksi.

Stoga je, prema riječima predstavnika rukovodstva za IMS, *dr Velimira Strugara*, početkom godine, i pokrenut projekat: "Implementacija integrisanog menadžment sistema u EPCG", sa jasnim opredjeljenjem da se obezbijedi dosljednija primjena najbolje prakse u svim oblastima djelovanja Kompanije.

- Uvođenje internih pravila i postupaka, odnosno procedura sa pratećom dokumentacijom, znatno će unaprijediti poslovni sistem EPCG, a put do stabilnog i efikasnog sistema vodi kroz implementaciju ISO standarda,

striktnu primjenu zakonske regulative te strogo poštovanje i stalno unapređivanje postupaka i procedura, ističe Strugar.

Strugar podsjeća da je na osnovu Gap analize nezavisnog sertifikacionog tijela, SGS Beograd, primjenom standardizovanih međunarodnih metoda, definisan stepen usaglašenosti Kompanije sa ISO standardima te da je početak implementacije IMS-a ozvaničen usvajanjem Projektna Povelje i Plana implementacije Projekta, u martu 2018. godine.

Za eksternog konsultanta iz oblasti ISO standarda izabran je, krajem februara ove godine, *Q-EXPERT CONSULTING d.o.o, Beograd*. Direktor projekta, *dr Velimir Strugar*, koji je u međuvremenu, odlukom Izvršnog direktora, imenovan za predstavnika rukovodstva za IMS, kao i 48 članova projek-

tnog tima do sada su odradili veliki dio posla. Osmišljen je i sproveden program obuke i edukacije zaposlenih, a nabavljena je i odgovarajuća literatura na našem i engleskom jeziku. Trenutno, intenzivno se radi na nacrtima procedura, a u taj proces uključeno je i stotinjak zaposlenih iz svih FC/OC.

- Planom izrade dokumenata/dokumentovanih informacija definisana je izrada preko 80 procedura, sa navedenom oznakom i nazivom procedure, nosiocem izrade i dinamikom realizacije. U tom smislu naporno radimo na kreiranju procesa koji podrazumijeva prikupljanje i usklađivanje svih relevantnih elemenata procesa, definisanje procesa i preciziranje rješenja uz verifikaciju od strane konsultanata sa kojima svakodnevno razmjenjujemo komentare putem mejla, a do sada je održano više radnih sastanaka konsultanata i autora na kojima su razmatrani nacrti svih dokumenata, navodi Strugar.

Dobijanju Sertifikata za IMS, što treba

AKTUELNOSTI

Bogato iskustvo: Mirjana Kujović

očekivati najkasnije do kraja naredne godine, prethodiće, pored izrade, verifikacije i odobravanja konačne verzije svih dokumenata, zatim realizacije prve interne provjere i izbora nezavisnog certifikacionog tijela, i obuka zaposlenih za interne provjerivače za standarde ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001, koji će imati veoma važnu ulogu u procesu stalne kontrole poštovanja svih zahtjeva standarda, prepoznavanja svih odstupanja od

usaglašenosti sa zahtjevima standarda i iniciranja postupka usaglašavanja u skladu sa odgovarajućom procedurom.

- Od kvaliteta rada provjerivača zavisice uspjeh prve i svih narednih nadzornih provjera i resertifikacija nezavisnog certifikacionog tijela, što je osnov za održavanje sertifikata IMS u svakoj od oblasti od interesa, zaključio je predstavnik rukovodstva za IMS, dr Velimir Strugar.

STANDARDI

Projekat "Implementacije IMS u EPCG" obuhvata implementaciju tri standarda i to:

- **ISO 9001** – Sistemi menadžmenta kvalitetom – Zahtjevi;
- **ISO 14001** – Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje i
- **ISO 45001** – Sistemi menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje.

Implementacija IMS u EPCG ne ograničava se samo na ova tri standarda, već podržava implementaciju i ostalih standarda od značaja za EPCG kao što su:

- **ISO 31000** – Menadžment rizikom – Smjernice;
- **ISO 10006** – Sistemi menadžmenta kvalitetom-Uputstva za menadžment kvalitetom u projektima;
- **ISO 27001** – Informaciona tehnologija - Bezbjednosne tehnike - Sistemi menadžmenta bezbjednošću informacija –

Zahtjevi:

- **ISO 50001** – Sistemi upravljanja energijom - Zahtjevi sa uputstvom za upotrebu;
- **ISO 37001** – Sistemi menadžmenta protiv mita – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje;
- **ISO 26000** – Smjernice za društvenu odgovornost i
- **ISO 20400** – Održive nabavke – Smjernice.

CILJ PROJEKTA

Cilj projekta standardizacije u EPCG je uspostavljanje sistema upravljanja kvalitetom, koji će omogućiti utvrđivanje mjerljivih kvantifikatora poslovanja iskazanih u procentima u odnosu na unaprijed utvrđeni uporedni period, poput: smanjenja grešaka u procesima, poboljšanja subordinacije i kontrole obezbjeđenja jedinstvenog i koordiniranog rada ukupnog sistema EPCG, eliminisanja nepotrebnih i smanjenja ukupnih troškova, podizanja tehničke i menadžerske kompetentnosti, inovativnosti, motivacije zaposlenih i odnosa sa poslovnim partnerima, ostvarivanja većeg plana proizvodnje uz podizanje produktivnosti, poboljšanja energetske efikasnosti i zaštite životne sredine, eliminisanja nepotrebnih i smanjenja ukupnih troškova, uvećanja realizacije planiranih projekata itd.

NOVE SNAGE

U okviru Sektora za IMS oformljena je, u aprilu 2018. godine, Služba za sisteme kvaliteta, za čijeg je šefa, u septembru, imenovana Mirjana Kujović, dipl. inž. tehnologije. Posjeduje petnaestogodišnje radno iskustvo u toj oblasti, što će u velikoj mjeri doprinijeti efikasnosti i ostvarivanju dobrih efekata u implementaciji integrisanog menadžment sistema u Elektroprivredi Crne Gore.

Mirjana Kujović, do sada, bila je angažovana na poslovima: Internog provjerivača, člana Odbora za kvalitet, Predstavnik rukovodstva za kvalitet i Rukovodioca Službe obezbjeđenja kvaliteta u kompaniji „Galenika Crna Gora“ d.o.o. Dolazak u EPCG doživljava kao važan korak u radnoj karijeri s obzirom na izuzetnu važnost Elektroprivrede Crne Gore za energetski sektor i ekonomiju naše zemlje u cjelini.

fikat za provjerivača/vodećeg provjeravača po zahtjevima standarda ISO 9001 - Sistemi menadžmenta kvalitetom, koji izdaje certifikaciono tijelo SGS-a Beograd. Uspješno je prošao i obuku za standard ISO 14001 - Sistemi menadžmenta životnom sredinom, dok će u decembru ove godine, zajedno sa šeficom novoformirane Službe za sisteme kvaliteta, proći i obuku po zahtjevima standarda ISO 45001 - Sistemi menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu. Šefica Službe za sisteme kvaliteta, nakon toga, pohađaće obuku po zahtjevima i prva dva standarda.

AKTUELNOSTI

PREDSTAVNIK RUKOVODSTVA ZA IMS

Izvršni direktor EPCG, Igor Noveljić, za predstavnika rukovodstva za IMS imenovao je doc. dr Velimira Strugara, dipl.el.ing.

Predstavnik rukovodstva za IMS ovlašten je da obezbijedi uspostavljanje i primjenu integrisanog sistema menadžmenta u skladu sa zahtjevima standarda ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001 te zakonskih i drugih relevantnih zahtjeva i normativnih do-

kumenata Društva. Izvještava najviše rukovodstvo o djelotvornosti i učinku IMS-a, organizuje, koordinira i kontroliše održavanje IMS-a u Društvu, osigurava stvaranje svijesti o značaju IMS-a, kod ugovarača/isporučilaca, korisnika proizvoda/usluga i drugih zainteresovanih strana sa kojima Društvo ima poslovni odnos te koordinira sva pitanja u vezi sa IMS-om.

INTRANET

Na internom web portalu Kompanije postavljena je, sredinom oktobra ove godine, rubrika IMS sa odgovarajućim podmenijima. U podmeniju Procedure, postavljene su tri nove procedure: IMS.PR01-Upravljanje dokumentovanim informacijama, IMS.PR02-Utvrđivanje konteksta organizacije, kao i IMS.PR03-Liderstvo i posvećenost najvišeg rukovodstva u IMS. Zaposleni su u obavezi da redovno prate sve promjene, što neće biti teško s obzirom na to da će posredstvom, mejla i drugih kanala interne komunikacije, biti blagovremeno obavještavani.

Urađen dobar posao: dr Velimir Strugar

OBUKA

Konsultant u procesu implementacije IMS-a u EPCG, u proteklih pola godine, sproveo je veći broj obuka i seminara za zaposlene i menadžment Kompanije.

Obuku na teme: "Upoznavanje projektnog tima sa standardima ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001" i "Uloga najvišeg rukovodstva u projektu uspostavljanja integrisanog sistema menadžmenta (IMS=QMS+EMS+OH&S)" uspješno je završilo ukupno 63 zaposlenih, dok je 85 obučeno za izradu dokumenata integrisanog sistema menadžmenta (IMS=QMS+EMS+OH&S) i još toliko njih obučeno je za utvrđivanje rizika, prilika i ključnih indikatora

performansi u ključnim procesima u EPCG. Obuku na temu "Menadžment za IMS (ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001)" uspješno je prošlo 27 zaposlenih.

Za najviše rukovodstvo organizovan je strateški seminar na temu: "Razmatranje elemenata i metodologije za izradu misije, vizije, konteksta, ciljeva i strategije Elektroprivrede Crne Gore, sa osvrtom na način utvrđivanja rizika, prilika i ključnih indikatora performansi u procesima". Seminar je uspješno završilo 17 menadžera.

Predstavnik rukovodstva za IMS, poslije uspješno završene obuke, dobio

je Sertifikat za provjeravača/vodećeg provjeravača po zahtjevima standarda ISO 9001 - Sistemi menadžmenta kvalitetom, koji izdaje sertifikaciono tijelo SGS-a Beograd. Uspješno je prošao i obuku za standard ISO 14001 - Sistemi menadžmenta životnom sredinom, dok će u decembru ove godine, zajedno sa šeficom novoformirane Službe za sisteme kvaliteta, proći i obuku po zahtjevima standarda ISO 45001 - Sistemi menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu. Šefica Službe za sisteme kvaliteta, nakon toga, pohađaće obuku po zahtjevima i prva dva standarda.

AKTUELNOSTI

POTPISAN UGOVOR O IZRADI PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA REKONSTRUKCIJU PET MALIH ELEKTRANA U SASTAVU HE "PERUĆICA"

POČETAK REKONSTRUKCIJE KRAJEM NAREDNE GODINE!?

Mitar Vučković

Zbog zastarjelosti opreme i izostanka odgovarajućeg investicionog održavanja postrojenja, posljednjih godina u pogonu su samo mHE: "Rijeka Mušovića" i "Šavnik"

Kompanija SISTEM-MNE d.o.o. iz Podgorice, izradiće projektnu dokumentaciju za potrebe rekonstrukcije pet malih elektrana (mHE) u sastavu HE "Perućica": "Rijeka Crnojevića", "Podgor", "Lijeva Rijeka", "Šavnik" i "Rijeka Mušovića". Ugovor o tome potpisan je, 03. decembra 2018. godine, nakon što je ponuda podgoričke kompanije ocijenjena kao najpovoljnija od svih pristiglih u otvorenom postupku javne nabavke.

Rok za izradu Idejnog projekta je osam mjeseci od dana potpisivanja Ugovora, a nakon revizije tog dokumenta, tokom trećeg kvartala 2019. godine, biće raspisan tender za izbor najpovoljnijeg proizvođača, isporučioća i montera opreme, kao i Glavnog projektanta za svih pet objekata.

-Idejni projekat treba da definiše konačne konfiguracije pojedinih ob-

jekata, sa zadatkom da se kroz postupke uporedne tehnno-ekonomske analize predlože optimalne karakteristike postrojenja, uslovi eksploatacije, potrebna ispitivanja građevinskih objekata, troškovi izgradnje i odnos prema prostoru i životnoj sredini na postojećoj lokaciji. Projekat treba da pripremi tendersku dokumentaciju za nabavku opreme, njenu ugradnju kao i za izvodjenje svih neophodnih građevinskih radova, navodi vođa Tima za kontrolu, praćenje i realizaciju projekta rekonstrukcije mHE i rukovodilac Sektora za operativnu kontrolu i planiranje HE "Perućica", Branko Tatar.

Tatar podsjeća da je Tim za kontrolu, praćenje i realizaciju projekta rekonstrukcije malih elektrana obezbijedio sve potrebne urbanističko-tehničke uslove i dozvole za rekonstrukciju kao

i hidrološke podloge i pripremljena tehnička specifikacija neophodna za izradu projektne dokumentacije.

Ako ne bude nekih nepredviđenih okolnosti rekonstrukcija malih elektrana koje posluju u sastavu EPCG,

mHE "Rijeka Mušovića"

kao dio proizvodnih kapaciteta "Perućice", trebalo bi da počne krajem naredne i početkom 2020. godine. Procijenjena vrijednost Projekta je 3.260.000 eura.

Instalisana snaga svih pet mHE iznosi 2,465 megavata (MW), a njihova projektovana godišnja proizvodnja oko 5,5 miliona kilovat-sati (kWh).

Male hidroelektrane u vlasništvu EPCG od izgradnje, sredinom prošlog vijeka, u pogonu su bez značajnijih ulaganja u opremu i postrojenja, zbog čega je često dolazilo do kvarova i zastoja u proizvodnji. Posljednjih godina u pogonu su samo "Rijeka Mušovića" i "Šavnik" koje redovno ispunjavaju zacrtani godišnji plan proizvodnje.

-Realizacijom projekta rekonstrukcije, male elektrane biće podignute na viši tehničko-tehnološki nivo automatizacije i daljinskog upravljanja, produžiće im se radni vijek, povećati efikasnost i smanjiti troškovi proizvodnje uz znatno veće iskorišćenje vodnog potencijala, istakao je Branko Tatar.

mHE "Šavnik"

NOVA VOZILA ZA VEĆU BEZBJEDNOST

Mitar Vučković

Plan javnih nabavki za 2018. godinu u potpunosti je ostvaren uz znatne uštede sredstava namijenjenih za obnavljanje te tekuće i investiciono održavanje voznog parka

Prema usvojenom Planu javnih nabavki, a shodno zahtjevima i potrebama proizvodnih objekata, odnosno Funkcionalnih i Operativnih cjelina Kompanije, samo tokom ove godine nabavljeno je više, uglavnom putničkih i kombi vozila. Time je znatno smanjena prosječna starost voznog parka, ali i osjetno povećana bezbjednost korisnika vozila tokom obavljanja svakodnevnih radnih zadataka, kao i ostalih učesnika u saobraćaju. Vozni park EPCG trenutno raspolaže sa 135 vozila različitih kategorija i namjena.

Rukovodilac Sektora za saobraćaj, transport i mehanizaciju, *Momčilo Džarić*, navodi da su tokom ove godine za potrebe HE „Piva“ nabavljena dva minibus, od 16+1 mjesta i 20 mjesta, zatim minibus od 20 mjesta za potrebe Direkcije EPCG te osam

putničkih automobila za potrebe FC Snabdijevanje i jedno terensko vozilo za HE „Perućica“. Ukupna vrijednost nabavke premašila je 260 hiljada eura sa uračunatim PDV-om, što je u odnosu na procijenjenu vrijednost ušteda od oko 20,5 hiljada eura ili 7,87 odsto.

Značajna ušteda ostvarena je i u dijelu potrošnje sredstava za potrebe tekućeg i investicionog održavanja voznog parka. Iz sredstava projektovanih Planom javnih nabavki za te namjene potrošeno je oko 14,5 hiljada eura manje.

Rukovodilac Sektora za saobraćaj, transport i mehanizaciju navodi da je tokom ove godine za nabavku pneumatica izdvojeno blizu 14,5 procenata manje od očekivanog, dok su troškovi registracije i osiguranja vozila koštali, čak, 39 odsto manje u

Momčilo Džarić

odnosu na sredstva predviđena Planom javnih nabavki. Slična situacija je i sa nabavkom goriva na godišnjem nivou za potrebe voznog parka u svim djelovima EPCG A.D. Tenderska procedura je u postupku, a procijenjena vrijednost nabavke manja u odnosu na usvojeni Plan javnih nabavki, podsjetio je Džarić.

I u narednom petogodišnjem periodu planirana je nabavka novih i zamjena postojećih, dotrajalih vozila u svim dijelovima EPCG, čime će se u još većoj mjeri smanjiti zastarjelost postojećeg voznog parka i povećati bezbjednost korisnika vozila.

Petogodišnjim planom tekućeg i investicionog održavanja planirana je rekonstrukcija radionica, garaža i magacinskog prostora Mehanizacije HE „Perućica“ i opremanje tog prostora neophodnim mašinama, opremom i alatom, kao tehnička podrška u optimizaciji internog održavanja voznog parka.

- Kompletnu rekonstrukciju objekata Mehanizacije HE „Perućica“ treba očekivati u naredne dvije do tri godine, najavio je rukovodilac Sektora za saobraćaj, transport i mehanizaciju u Direkciji za IMS i opšte poslove, Momčilo Džarić.

AKTUELNOSTI

ZAVRŠENA NADOGRAĐNJA SERVERSKOG I STORAGE OKRUŽENJA U DATA CENTRU U NIKŠIĆU I NA KOLOKACIJSKOM SAJTU U BIJELOM POLJU

NADOGRAĐNJA I KONSOLIDACIJA INFRASTRUKTURE

Pripremio: Anton Radonić

Projekat, vrijedan oko 160 hiljada eura sa uračunatim PDV-om, realizovan je u saradnji sa partnerskim konzorcijumom „Asseco-Čikom“ u roku od mjesec

Direkcija za ICT ovaj infrastrukturni projekat realizovala je shodno Planu investicija za 2018.godinu, dok su rukovodstvo i operativni dio projektnog tima ispred Elektroprivrede Crne Gore činili zaposleni u Sektoru za razvoj i održavanja infrastrukture. Time je zaokružen stabilan petogodišnji radni ciklus ključne centralne infrastrukture, i u skladu sa ciljevima iz kompanijske ICT strategije pripremljeno okruženje za predstojeće projekte, među kojima su posebno važni: nabavka i implementacija ETRM sistema za trgovinu energijom, DMS-a, BI/DWH i BPM-a, DLP i sistema za arhiviranje mejl poruka i migraciju eBS na v12. Projekat je vrijedan oko 160 hiljada eura sa uračunatim PDV-om.

Projektni ciljevi

Prilikom pripreme Projekta postavljani su sljedeći ciljevi:

- nadogradnja i rekonfiguracija centralizovane hardverske platforme na primarnoj lokaciji (data centar Direkcije društva u Nikšiću) sa ciljem povećanja stepena performantnosti i raspoloživih storage kapaciteta,
- konsolidacija licencnih paketa i obezbjeđenje efikasnijeg odvijanja kompanijskih poslovnih procesa integrisanih unutar ključnih poslovnih/IT sistema:
  - BILLING (sistem za obračun potrošnje električne energije),
  - Oracle eBS (ERP sistem za upravljanje kompanijskim resursima),
  - AMM (sistem za upravljanje pametnim brojlama), i
  - komunikacioni i sigurnosni servisi (Active Directory, E-mail, Anti-virus i td.).

U skladu sa ciljevima, Projektom su definisane i realizovane sljedeće ključne aktivnosti:

- hardverska nadogradnja serverske infrastrukture u data centru u Nikšiću nabavkom tri nova HP servera, generacije i serije ProLiant DL360 Gen10, uz obezbjeđenje trogodišnje garancije i podrške,
- proširenje EMC VNX 5600 storage kapaciteta nabavkom diskova i prateće opreme u data centru u Nikšiću za oko 9TB i na kolokaciji u Bijelom Polju za oko 5TB dodatnog korisnog prostora,
- softverska nadogradnja serverske infrastrukture u data centru u Nikšiću nabavkom i implementacijom VMware licenci uz jednogodišnju podršku.

Važno je naglasiti da je polazna tačka Projekta bila centralizovano infrastrukturno okruženje koje je podignuto 2014-te godine, visokog stepena redundantnosti i dostupnosti (99,9995%), i uspostavljena redundantna hardverska platforma na rezervnoj lokaciji (data centar T-Com-a, Bijelo Polje) na kojoj se u sinhronom režimu (on-line) repliciraju svi ključni poslovni podaci sa primarne lokacije.

Tehnički opseg Projekta

Projektom je koncipirano rješenje koje se bazira na nabavci tri nova HPE DL360 Gen10 servera sa Intel Xeon-Gold 6144 osmo-jezgarnim procesorima, primarno za potrebe Oracle database infrastrukture. Okruženje je bazirano na vSphere Essentials Plus Kit licencama i pratećim vCenter serverom, čime je u potpunosti licencno zaokružen taj segment infrastrukture.

Sa odabranom CPU konfiguracijom (broj fizičkih procesora/broj jezgara po instanci) napravljene su značajne uštede u dijelu Oracle licenciranja (umjesto 40, sada su potrebne 24 CPU licence, pri čemu je cijena jedne procesorske licence oko 40 hiljada eura po GPL-u). Dodatno, CPU su dimenzionisani sa visočijim osnovnim taktom u odnosu na postojeće (3.5GHz u odnosu na 2.4GHz), čime se ključni Oracle database sistemi sada hostuju na serverima značajno jače procesorske snage što im garantuje bolje performanse. Zadržani su memorijski kapaciteti od 256GB po hostu, koji su se u prethodnom periodu eksploatacije pokazali kao optimalni za sve potrebne operacije.

Kupovinom novih servera pored benefita novih tehnologija osigurana je i proizvođačka garancija u trajanju od tri godine, odnosno godinu dana za virtualizacioni hipervizor.

Ostatak serverske infrastrukture na primarnom sajtu u Nikšiću, četiri prethodno nabavljena Fujitsu-Siemens servera su unaprijeđeni VMware vSphere Standard licencama i vCenter Standard serverom za upravljanje virtualnom infrastrukturom. Kompletna virtualizaciona platforma (97 virtualnih mašina) je migrirana na verziju 6.5 čime su stvoreni uslovi za iskorišćenje svih njenih benefita (upgrade OS-a na zadnje verzije, pune High Availability funkcionalnosti itd.). Na DR sajtu su migrirana tri Fujitsu-Siemens servera sa primarnog sajta, čime je prestala potreba za korišćenjem stare HP Blade serverske šasije koja je izašla iz post garantnog perioda, i bila bez mogućnosti servisiranja kroz regularni proizvođački kanal.

Pored serverske i VMware infrastrukture, za potrebe unapređenja i proširenja postojećeg produkcionog storage okruženja obezbijedene su dodatne performanse i kapaciteti na

AKTUELNOSTI

storage infrastrukturi, kako na primarnom, tako i na DR storage sistemu.

Primarni storage sistem je proširen jednom disk fiokom sa 10 SAS diskova kapaciteta 600GB i brzine 15k rpm i sa 8 NL SAS diskova kapaciteta 1TB i brzine 7.2k rpm. DR storage sistem je proširen jednom disk fiokom sa 8 NL SAS diskova kapaciteta 1TB brzine 7.2k rpm. Na ovaj način se pored performansi dobilo i dodatnih 9790 GB na primarnom sajtu, odnosno 5502 GB na DR sajtu. U konačnom, trenutno je u produkciji 138 diskova (42 TB) na primarnoj i 95 (28 TB) na sekundarnoj lokaciji, što sistem i dalje, u petoj godini eksploatacije, čini skalabilnim i nadogradivim do ukupno 500 podržanih diskova po storage-u.

Kompletne projektne aktivnosti su realizovane u nekoliko faza i unutar 30 dana. Obuhvatile su:

- storage sistem aktivnosti (fizička instalacija novih disk fioka i diskova, povezivanje i integraciju novih diskova sa postojećim storage sistemima, proširenje postojećih i kreiranje novih pool/LUN-ova),

- server sistem aktivnosti (fizička instalacija novih HP servera, oslobađanje tri servera sa primarne lokacije i njihov fizički transport na DR lokaciju, firmware/driver upgrade, povezivanje i integracija na postojeću infrastrukturu (SAN, LAN, napajanje, FC zoniranje), iILO i ostala parametrizacija),

- VMware aktivnosti (instalacija novih vCentar servera verzije 6.5 Standard, rekonfiguracija klastera, konfiguracija ESX servera, upgrade postojećih hostova na verziju 6.5, upgrade vm tools-a i virtualnog hardvera).

Finalno je izvršena rekonfiguracija replikacionog mehanizma, testiranje funkcionalnosti i pisanje dokumentacije izvedenog stanja, čime je projekat zatvoren.

Projektni benefiti

Projekat je realizovan u skladu sa standardnom projektnom metodologijom koja podrazumijeva usaglašavanje dizajna rješenja, instalaciju opreme i njeno umrežavanje u postojeću SAN/LAN mrežu, migraciju svih poslovnih sistema na novu softversko-hardversku platformu, testiranje (test performansi i aplikativni test), otklanjanje uočenih nedostataka nakon testova i produkciju. Kompletne aktivnosti su urađene u on-line režimu, sa potrebnim kraćim restart ciklusima sistema u terminima nakon 22h.

Realizacija ovog Projekta je donijela sljedeće benefite:

konstatovano je poboljšanje performansi u radu sistema i redovnih poslovnih procesa. Konkretno, proces učitavanja i prepisivanja AMM potrošača je u prvom obračunskom ciklusu rezultirao u značajnom povećanju brzine: prvog dana je oko 100.000 stavki iz AMM sistema pren-

eseno u Billing interfejs tabele za oko 1h, dok je prethodnih mjeseci isti proces trajao dva do tri puta duže.

Istovremeno, konstatovane su bolje performanse u procesu prenosa stavki iz interfejs tabela na čitačke liste: prvog i najzahtjevnijeg dana kompletan proces je završen u 16h istog dana, dok je u prethodnom periodu proces trajao 2-8h duže.

Trajanje billing obračunskih procesa je skraćeno oko 50 odsto, sa dosadašnjih prosječnih 20h, na oko 10h za kompletan EPCG konzum.

U konačnom, proces slanja mejlova korisnicima servisa elektronskog računa sada za 30-tak hiljada potrošača traje oko 3h, što je značajno poboljšanje performansi imajući u vidu da se isti proces prethodno radio brzinom od oko 60 poruka/minutu (trajanje cca 8h).

Nova serverska infrastruktura za potrebe ključnih sistema, pri čemu su serveri koji su zamijenjeni na primarnoj lokaciji iskorišćeni na DR lokaciji, i time eliminisana potreba za okruženjem nabavljenim 2010-te godine (koje je izvan garancije, bez podrške i na kraju radnog ciklusa koji može garantovati pouzdan rad).

Nabavkom novih servera i rekonfiguracijom VMware okruženja optimizovan je broj neophodnih licenci za Oracle tehnologije, čime su u značajnom smanjene projekcije troškova dokupa novih Oracle licenci.

Nabavkom VMware licenci i nadogradnjom VMware infrastrukture podignut je nivo dostupnosti i performansi sistema, obnovljena proizvođačka i partnerska podrška.

Novom virtuelizacionom platformom obezbjeđena je maksimalna iskorišćenost serverske infrastrukture i eliminisana postojeća ograničenja kompatibilnosti sa novim verzijama operativnih sistema i aplikacija. Dodatno, obezbjeđena je godišnja proizvođačka i partnerska podrška.

Nabavkom disk opreme za storage sisteme dobijeno je proširenje postojećeg kapaciteta za skladištenje podataka na primarnoj i DR lokaciji.

PREDSTAVLJAMO

SMJENA „A“ SEKTORA ZA EKSPLOATACIJU HE „PIVA“

NA (NE)MILOST SUROVIM ČUDIMA PRIRODE

Mitar Vučković

Najteže je zimi kada zavije snijeg, a brojne lavine „odsijeku“ elektranu od ostatka svijeta

Približila se zima, a sa prvim mrazovima i snijegom rastu brige zaposlenih u HE „Piva“. Kanjonu živopisne ljepote i jednom od najatraktivnijih energetske objekata u ovom dijelu Evrope s pravom se dive brojni putnici i turisti, ali radnici u Hidroelektrani na proputovanju do radnih mjesta i obratno, u tom ambijentu, često su, a posebno zimi izloženi brojnim rizicima – na milost i nemilost surovim čudima prirode.

Rukovodilac Sektora za eksploataciju, Željko Avramović, inženjer, koji je u „Pivu“ od pripravničkog staža prošao sve nivoe, navodi da je najteže kada se pojavi problem i kada „odsječeni“ od ostatka svijeta i prepušteni sami sebi moraju da reaguju sa trenutno raspoloživim sredstvima i ljudima u smjeni.

-To su situacije koje se nepredviđeno dešavaju i ljudi koji su u smjeni praktično su prepušteni sami sebi. Prob-

lem ne bira vrijeme, desi se i rano ujutro ili vikendima, kad su samo dežurni tu, kad si odsječen od Pluži-

SMJENA „A“

Smjena „A“ jedna je od pet posada odgovornih za normalno funkcionisanje HE „Piva“. Čini je šest zaposlenih, počev od vođe smjene, Dragiše Kuča, zatim mašinstice agregata, Steva Karabasila, rukovaoca elektrane, Miška Lalatovića, pogonskog električara, Milića Bajagića, mašinstice, Branislava Vukovića i uklopničara, Radomana Gera Blagojevića.

na i od ekipa održavanja. Mora se intervenisati i brzo i efikasno. Bilo je raznih situacija, ali mora se uvijek biti spreman na sve, ističe Avramović.

I ostali iz smjene „A“ Sektora za eksploataciju sa kojima smo, u trenutku kraćeg zastoja u proizvodnji, dobili priliku da porazgovaramo za naš korporativni list, navode da je odgovornost velika i da nema para koje mogu platiti toliki stres. Najbolje mjerilo koliko je težak i odgovoran posao i uslovi u kojima rade, kako rekoše, jeste činjenica da ljudi koji obavljaju posao sličan njihovom, kada dođu i vide u kakvim uslovima rade kažu da nema tog novca za koji bi došli tu.

Mašinstica, *Branislav Vuković*, prije nekoliko godina, u „Pivu“ je prešao iz HE „Perućica“. Kaže da je posao težak i odgovoran u obje elektrane, ali da se uslovi u kanjonu Pive ne mogu uporediti ni sa čim.

- Puno je teže ovdje u Pivi, iskren je Vuković.

Dislociranost hidroenergetskog objekta na Mratinju, na dvadesetak kilometara od mjesnog centra Plužine, ipak je najteža.

- Elektranu je udaljena od Plužina 20-tak kilometara, to je najbliži grad, ali trend odlaska ljudi za boljim životom i brojne stanovnike Pive je odveo ka većim centrima, tako da se više ni iz Plužina ne može, kao nekada očekivati pomoć i dolazak neke jake ekipe. Nekada, osim jednog iz Podgorice, ostala četvorica vođa smjene, živjela su u Plužinama. Sada niko od njih ne živi ovdje. Šta to zapravo znači? Znači da su na raspolaganju samo dvije smjene koje su na poslu u ciklusu od tri dana na relaciji HE „Piva“ - Plužine - HE „Piva“, noćna smjena, dnevna, ostali su nedostupni. Ogroman je problem doći iz Nikšića ovamo, često i zbog vremenskih neprilika. Znači, praktično, funkcionisanje Elektrane i Službe je na dvije smjene koje su trenutno tu. Ljudi su se navikli i adaptirali, ali da je lako, nije, ističe Željko Avramović.

Dragiša Kuč, vođa smjene „A“ Sektora za eksploataciju, u „Pivu“ je došao pri-

PREDSTAVLJAMO

je 23 godine. Posao je kaže fin i interesantan, ali i veoma težak i stresan.

- Zna da bude jako neizvjesno i uzbudljivo kada se oglase alarmi, a što se uslova tiče, objektivno, ovdje se i ne može puno toga promijeniti, svjetlost pod zemljom mora biti vještačka, vazduh se mora „ubacivati“, ne znamo ni kada je dan ni kada je noć, a zimi da ne pričam o uslovima u kanjonu, tada je u mašinskoj hali i komandnoj sobi najsigurnije, kaže Kuč.

I njegove kolege iz smjene slažu se da je najteže zimi, kad zavije snijeg, usovi pregrade put, zatrpaju otvore tunela, pa i sami ulaz u mašinsku halu. U takvim uslovima znaju da na posao krenu i po dva sata ranije kako bi njihove kolege poslije dvanaestočasovne smjene uspjele da se za dana vrata u Plužine i odmire. Često zavise od toga da li će utovarna lopata očistiti put, a nerijetko Pivsko jezero je jedini prohodan pravac. Brodicom do improvizovanog pristaništa, nedaleko od elektrane, zatim kroz sniježne namete do strmih i mračnih stepeni-

ca u trupu brane, pa pješke do radnih mjesta. U povratku je znatno teže.

Stevo Karabasil, mašinista agregata, u 32. godinu od kada je u „Pivi“ kaže da je lift u brani rijetko kada bio u pogonu.

- Vlaga je velika, pa je često znalo da dođe do spojeva i kvarova na elektro instalacijama lifta, kaže Karabasil.

No, konačno je i tome došao kraj, novi savremeni lift, ove zime uveliko će ovim ljudima olakšati pristup radnim mjestima, a novi sistemi za provjetravanje i klimatizaciju boravak u elektrani učiniti znatno komfornijim i manje štetnim po zdravlje.

- Rekonstrukcijom sistema klimatizacije i dopreme vazduha, dobićemo stoprocentno usisavanje svježeg vazduha, do sada je taj odnos bio 60:40 odsto, tako da će uslovi biti zaista znatno bolji, saglasni su zaposleni u Sektoru za eksploataciju.

Teškoću ovim ljudima predstavlja i racionalizacija radne snage, posebno izražena u periodu italijanskog me-

nadžmenta. Od 220 zaposlenih, koliko ih je bilo prije dvadesetak godina, u „Pivi“ trenutno radi stotinjak radnika, pa je nekada teško obezbijediti i zamjene za ljude koji su na bolovanju. Ali, za razliku od toga, posljednjih godina, osjetno se popravlja starosna struktura zaposlenih.

Željko Avramović ističe da to što se starosna struktura polako popravlja, svakako ne znači da i dalje ne treba nastaviti sa intezivnim podmlađivanjem kadra, ali i da se i u tom segmentu itekako osjeća podrška novog menadžmenta EPCG i HE „Piva“.

- U narednih četiri-pet godina više od polovine ljudi iz smjene steći će pravo na penziju, tako da bi do tada valjalo primiti mlade ljude i osposobiti ih da mogu efikasno odgovoriti svim izazovima ovog odgovornog i teškog posla. To je veoma važno, jer od toga će, u najvećoj mjeri, zavisiti funkcionisanje elektrane u budućnosti, zaključio je rukovodilac Sektora za eksploataciju HE „Piva“.

PREDSTAVLJAMO

POUZDANOST

Rukovodilac Sektora za eksploataciju i zaposleni u smjeni „A“ navode da se u posljednjih petnaest godina dosta uložilo u pouzdanost i pogonsku spremnost elektrane. Obnovljene su dotrajale drenažne pumpe, rekonstruisan sistem rashladne vode, zamijenjen sistem pobude, zamijenjeni rastavljači i prekidači SF 6 u razvodnom postrojenju, ugrađen novi jednosmjerni razvod. Zahvaljujući svemu tome sada je mnogo manje kvarova i smanjen je rizik za sigurnost mašina. Sad je puno, puno lakše. Djeluje se preventivno i odgovorno, a i sistemi zaštite su znatno savremeniji, pa je i stresa manje. Sa novom turbinskom regulacijom upravljanja elektranom, koja predstoji u okviru druge faze modernizacije, taj proces će biti zaokružen i doveden do kraja.

NOVA GODINA

Smjenski rad je specifičan. Ne poznaje ni dane vikenda, ni praznike. Radi se u režimu dan-noć. Stoga, zaposleni u nekoj od smjena HE „Piva“ uz malo zakuske, šalu i satelitske TV kanale dočekaće i ovu Novu Godinu na radnom mjestu. Teško je kažu biti na poslu, dok su drugi sa djecom i porodicom, ali čovjek se navikne na sve. Uostalom, mora se u svakom trenutku obezbijediti sigurnost i nesmetan rad Hidroelektrane.

OBAVJEŠTENJE

Poštovani,

Obavještavamo Vas da će se VI Savjetovanje CG KO CIGRE održati od 14 - 17.05.2019. g. u Bečićima, hotel Mediteran.

Sa zadovoljstvom Vas pozivamo da prijavite svoje radove.

Link na platformu za prijavljivanje radova
www.cigre.me

INFORMATION

Dear,

We would like to inform you that the 6th CG KO CIGRE Session will take place in Hotel Mediteran in Bečići, from May 14 – 17, 2019.

It is our pleasure to invite you to submit your papers.

Link to platform for submitting of abstracts
www.cigre.me

VAŽNI DATUMI

02.12.2018. dostava prijave i kratkog sadržaja rada
16.12.2018. obavještenje o prihvatanju prijave rada
17.02.2019. dostava cijelog rada
10.03.2019. obavještenje o prihvatanju rada

IMPORTANT DATES

December 02, 2018 Abstract Submission
December 16, 2018 Abstract Acceptance Notification
February 02, 2019 Full Paper Submission Due
March 10, 2019 Paper Acceptance Notification

POSVEĆENI RAZVOJU UPRKOS POTEŠKOĆAMA

Biljana Mitrović

Crnogorski elektrodistributivni sistem je u 2018. godini realizovao više investicionih projekata koji su se odnosili na poboljšanje kvaliteta napajanja postojećih i mogućnost priključenja novih korisnika na distributivnu mrežu. To se prvenstveno odnosi na izgradnju 35 i 10 kilovoltnih kablovskih vodova i izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih TS 35/10kV, čime se postiže poboljšanje tehničkih performansi tih napojnih objekata, a zatim i na izgradnju, sanaciju i rekonstrukciju srednjenaponske i niskonaponske mreže.

Iz Sektora za investicije saopštili su da je od planiranih investicija u ovoj godini završena izgradnja 35 i 10 kV kablovskih vodova za uklapanje TS "Novi Ulcinj" u elektroenergetsku mrežu, kao i opremanje 35 kilovoltnih ćelija u TS 110/35kV "Ulcinj" i TS 35/10kV "Grad", ukupne vrijednost 2,1 milion eura. Od ostalih investicija u primarnu mrežu ističu ugradnju transformatora, vrijednih oko 900 hiljada eura, u 20 trafostanica naponskog nivoa 35/10kV, koje su raspoređene po cijelom konzumu, kao i izmještanje kablovskog voda „Česljari“ u Tivtu za koje je izdvojeno nešto manje od 20 hiljada eura.

Kada je riječ o sekundarnoj mreži, u toku ove godine završena je rekonstrukcija i opremanje 10 kilovoltnih ćelija u trafostanicama 35/10kV „Kličevo“ i „Petrovac“, kao i rekonstrukcija 31 TS 10/0,4kV na području regiona 1, 2, 4 i 5, koja je podrazumijevala zamjenu transformatora i SN i NN blokova.

Pored toga, rekonstruisani su niskonaponski nadzemni vodovi iz STS 10/0,4 kV : "Plana", "Velje Polje", "Mamućevina", "Kraljevo kolo", "Krute Vladimirske" i izgrađen po jedan niskonaponski kablovski vod u Beranama i Bijelom Polju. Vrijednost ovih investicionih projekata je oko 140 hiljada eura.

Izgrađene su još i 23 trafostanice 10/0,4kV sa uklapanjem u SN i NN mrežu, od čega po sedam u Ulcinju i

Nikšiću, tri u Kotoru i po jedna u Podgorici, Cetinju, Tivtu, Herceg Novom, Baru, Beranama, Bijelom Polju, Kolašinu, Mojkovcu i Žabljaku. Ova investicija CEDIS-a premašila je milion eura. Završena je, takođe, izgradnja dva 10 kilovoltna voda u Ulcinju, kao i podzemni vod 10 kV „Morinj – Lipci“ u Kotoru, dok je vod „Petrovići-Vračenovici-Deleuša“ u Nikšiću izmješten, kao i vod duž magistralnog puta Golubovci u Podgorici, od kružnog toka prema Aerodormu do kružnog toka

TS "Novi Ulcinj" iz drona

prema zaobilaznici. Riječ je o vrlo zahtjevnim projektima, vrijednim 280 hiljada eura.

Godinu na izmaku obilježio je i nastavak realizacije III faze AMM projekta, a u okviru nje i rekonstrukcija pripadajućih niskonaponskih mreža, te nabaka i ugranja mjerne opreme sa pomoćnom opremom za nove korisnike, proizvođače i trafostanice, odnosno izmještanje mjernih mjesta i opremanje elektrodistributivne mreže komunikacionom i ostalom opremom koja će omogućiti daljinsko očitavanje brojila korisnika i brojila za praćenje tokova energije. U sklopu III faze rekonstrukcija NN mreža se radi u znatno većem obimu u odnosu na prethodne dvije faze, pošto CEDIS planira da, pored povećanja sigurnosti i kvaliteta napajanja korisnika, preko NN mreže ostvari dobru dvosmjernu komunikaciju.

Od ostalih investicija koje su završene

u prethodnom periodu treba izdvojiti i uzemljenje neutralne tačke 35 kV mreže Herceg Novog, kao i uzemljenje neutralne tačke 10 kilovoltne mreže u trafostanicama „Dubovica“, „Grbalj“ i „Tuzi“, u koje je CEDIS uložio 840 hiljada eura.

Iako su bili u planu, četiri investicione projekta primarne mreže, čija je vrijednost milion i 100 hiljada eura, neće biti realizovana prema predviđenoj dinamici zbog nemogućnosti blagovremenog rješavanja imovinsko pravnih odnosa, nepostojanja prostorno planske dokumentacije i dugotrajnog i neizvjesnog ishoda tenderskih postupaka. Riječ je o izgradnji DV 35 kV "Cetinje - Rijeka Crnojevića - Podgor", izgradnji 35 kV kablovskog voda i optičkog kabla od TS „Tivat“ do TS „Račica“, gdje je u toku rješavanje imovinsko pravnih odnosa i tenderski postupak za realizaciju projekta, kao i rekonstrukciji DV 35kV „Glava Zete-Čevo“. U realizaciji projekta „zamjena 10 kilovoltnog postrojenja u TS „Kličevo“ problem predstavlja nepostojanje prostorno planske dokumentacije.

Navedeni problemi su, između ostalog, uticali i na to što nije završena planirana izgradnja još 12 objekata sekundarne mreže, i to šest stubnih trafostanica sa dva priključna dalekovoda, četiri NDTs i dvije TS ukupne vrijednosti 730 hiljada eura. Kasni i izgradnja i rekonstrukcija 16 10 kilovoltnih vodova i dva rasklopna postrojenja procijenjene vrijednosti milion i 370 hiljada eura, kao i projektovanje i priprema uzemljenja neutralne tačke u četiri trafostanice, te razvoj postojećeg software Oracle eBs sistema, ukupne vrijednosti preko 600 hiljada eura.

Završetak ovih projekata je prioritet u narednom periodu a efekti svih navedenih investicija će se i te kako odraziti na broj i smanjenje trajanja beznaponskih pauza i na kvalitet napajanja.

RUDNIK UGLJA PLJEVLJA

ZAKLJUČNO SA 11. DECEMBROM 2018. GODINE

DOBRI PROIZVODNI REZULTATI

RUP je za jedanaest mjeseci ove godinu ostvario proizvodnju od 1.381.953,64 tona uglja, odnosno, zaključno sa 11. decembrom 1.434.188,20 tona.

Za potrebe TE „Pljevlja“ od ukupno proizvedenih količina, zaključno sa 11. decembrom isporučeno je 1.315.704,54 tona.

Proizvodnja otkrivke, za isti period, iznosila je 5.463.705 metara kubnih čvrste mase.

Do kraja 2018. godine očekuje se proizvodnja od cca 1.570.000 tona uglja, od čega 1.440.000 za potrebe TE „Pljevlja“, a 130.000 tona za široku i industrijsku potrošnju.

Pomenuti rezultati, pored resursa kojim RUP raspolaže i stručnog kadra, realizovani su i zahvaljući značajnim ulaganjima u novu opremu i rudarsku mehanizaciju. Tokom 2018. godine izdvojena su značajna sredstva za novu opremu, a proteklih dana u RUP je počela montaža novog savremenog bagera „Hitachi“, zapremine 16 metara kubnih.

Početkom oktobra iz Japana je krenuo transport novog bagera, a njegova nabavka dokaz je da se investira u nabavku kvalitetne mehanizacije,

kroz tipizaciju opreme od renomiranih proizvođača. Iz tog razloga RUP će i dalje posebnu pažnju posvetiti utovarnoj mehanizaciji (bageri) jer su to najzahtjevnije mašine, s obzirom na njihove karakteristike (masu, radijus, manevarske sposobnosti). Svakako interes RUP-a je na utovarnim kapacitetima renomiranih proizvođača kako bi i ta flota bila postavljena na stabilne noge, a kako bi se sa druge strane tokom rada takve kvalitetne utovarne opreme dobio njegov maksimum iskorišćenja.

Novi bager „Hitachi“ je zadnja riječ tehnike, hidraulični i u visinskom radu čeone kašike sa visoko sofisticiranom opremom i opskrbljen sa elektornikom koja omogućava i njegova praćenja po željama i zatjevima kupaca. Ugovorom je definisano da se obuka rukovaoca izvrši na licu mjesta od prestavnika proizvođača, uz svu logistiku u garantnom i vangarantnom roku. Sličnih ima mnogo u svijetu, pogotovo u razvijenim zemljama, Amerika, Kanada, Australija, tako da postoji bojazan da će njegova savremenost iznenaditi.

Podsjetimo da je tokom jula u RUP stigao i novi buldozer, a isti je krajem

jula pušten u rad. Buldozer je marke „Komatsu“, snage 470 kw, što predstavlja i najveću snagu te opreme koju RUP posjeduje. Dosadašnjim radom ove pomoćne opreme pokazalo se da je buldozer postao nezamjenjiva mašina u kopu, a njegov rad se prati i softverski. Na njemu je aktiviran i model daljinskog praćenja po svim elementima rada mašine tako da se u svakom momentu zna potrošnja goriva, stanje motora, na kojim je poslovima angažovan i svi drugi neophodni elementi.

Uz nabavku četiri nova dampera i novog bagera, značajno će se pojačati flota utovarno transportne mehanizacije RUP-a, što će svakako dodatno doprinijeti i boljem i efikasnijem ostvarivanju planskih zadataka na proizvodnji uglja i otkrivke.

Za naredu godinu planirana je prodaja od 1.600.000 tona uglja, od čega 1.460.000 tona za potrebe TE Pljevlja i 140.000 tona za široku i industrijsku potrošnju (od čega 105.000 tona u izvozu gdje očekujemo prihod od cca 5.000.000 eura).

Glas Rudara

DRUŠTVO

DODIJELJENE NAGRADE „ISKRA“

“Dobročinstvo je jedino blago koje se povećava dijeljenjem”

Cesare Cantù,
1804. – 1895., italijanski historičar

ZA OPŠTE DOBRO I GRAĐANSKO DRUŠTVO

Tatjana Knežević Perišić

A dobročinstvo je, kako nas je učio veliki Marko Miljanov, “Božije blago, a koji i malo čini, on će i veliko, kad mogne!” Ovogodišnji dobitnici su i mnogo dobrog i velikog uradili da bi postali dobitnici nastarije nagrade za filantropiju u Crnoj Gori.

Nagrada za individualni doprinos pripala je **Blažu Sredanoviću**, osvjeđenom dobrotvoru i velikom patriotu, organizatoru Svjetskog kongresa crnogorskih iseljenika na Cetinju 2000.g., i članu Savjeta za nezavisnu Crnu Goru. Sa Ivom Đukanovićem, utemeljivač je nagrade najboljem đaku Cetinjske gimnazije, koju prati novčani iznos od 1.000€ i koja je ove godine uručena osamnaesti put. Prošle godine je šestočlanoj porodici Petrović poklonio 10.000€, a talentovanim mladim muzičarima Muhadinović 3.000€. Minulog septembra je za šest socijalno ugroženih cetinjskih porodica donirao 30.000€.

Specijalna nagrada za životno djelo uručena je **Sofiji Klikovac**, doajenu predškolskog vaspitanja i obrazovanja, i „najpoznatijoj crnogorskoj majci“, kako je mnogi nazivaju zbog njenog višedecenijskog rada i borbe za stvaranje uslova za zdrav rast i razvoj

Nagrada ISKRA je nagrada za filantropiju koju Fond za aktivno građanstvo – fAKT dodjeljuje već deset godina. Ovogodišnji laureati su Bražo Sredanović, Sofija Klikovac, Bošnjačka dijaspora u Švajcarskoj, Societe General Banka Montenegro, Elko tim, DoMen, BM kameleon, dok su specijalna priznanja uručena Tatjani Vukičević i Kostantini Maraš, Milanki Stijović, Marini Kovačević, Dejani Dizdar, te specijalno priznanje za dobročinstvo Jeleni Savojskoj

djece. Klikovac je postavila temelje predškolskog obrazovanja u Crnoj Gori, a nakon odlaska u penziju, za sobom je ostavila 17 objekata, jaslica i vrtića JU „Ljubica Popović.

Nagrada za doprinos dijaspore pripala je **Bošnjačkoj dijaspori Crne Gore u Švajcarskoj**, koja svoje aktivnosti, usmjerava ka zavičaju. Tako su zdravstvene ustanove kroz materijal i opremu, pomogli sa 75.000 eura, NVO „Olakšajmo život djeci sa posebnim potrebama“ iz Rožaja – donacijom specijalnog motornog vozila od oko 20.000 eura, a opštinu Petnjica, donacijom snjegočistača čija je vrijednost oko 25.000 eura. Socijalno ugroženim porodicama do sada su pomogli sa oko 25.000 eura.

Jubilarna nagrada za doprinos na nacionalnom nivou pripala je **Soci-**

ete Generale Banka Montenegro, čiji su se predstavnici po četvrti put pojavili na sceni Zetskog doma. U prethodnih 10 godina, vrijednost donacija banke iznosi preko 500.000 eura.

Jubilarna nagrada za doprinos lokalnoj zajednici otišla je **ELKO Tim-u**, gdje stipendijama za djecu iz komšiluka, materijalnom i nematerijalnom podrškom školi „Pavle Rovinski“, opremanjem laboratorije Elektro fakulteta, te obezbjeđivanjem prakse za učenike srednje elektro škole, nastoje da svoj uspjeh podijele sa zajednicom u kojoj posluju.

Nagrada za doprinos lokalnoj zajednici pripala je **M Kameleon**. “Osmjehom oboji dom”, akcija koju u kontinuitetu već četiri godine organizuje i realizuje ovo preduzeće iz Podgorice. Do sada su u saradnji sa poslovnim

partnerima renovirali domove četrdesetak porodica ili pojedinaca koji žive u lošim uslovima.

Nagradu za doprinos na nacionalnom nivou osvojio je **DoMEEn**, jedan od naših najprepoznatljivijih brendova. Već deset godina, organizuju DoMEEnovu školu programiranja, koja uključuje i Ljetnju školu. Kroz nju je do sad prošlo više od hiljadu djece, dok je sedmodnevnu Ljetnju školu koja se održava svake godine u Kolašinu ili na Ivanovim koritima, pohađalo skoro dvjesto djece. U tu svrhu do sada je opredijeljeno preko 80.000 eura.

Specijalna priznanja "Iskra"

I u ovoj kategoriji nagrada, dobitnici su pokazali koliko je časno živjeti i raditi po uzusima čojstva, ugrađenog u crnogorsku nacionalnu tradiciju. Najbolji primjeri su Nikšićanke **Tatjana Vukićević** i **Konstantina Maraš**, kojima su uručena **Specijalna priznanja za humanost**. Cijeli region se divio gestu najprije Tatjane Vukićević, koja je odlučila da donira bubreg svom dvadesetpetogodišnjem komšiji Nikoli Mijuškoviću. Njena sugrađanka Konstantina Maraš, donirala je bubreg sugrađaninu Iliji Bulajiću.

Specijalno priznanje za građanski doprinos opštem dobru dobila je **Milanka Stijović**, neumorna Novljan-ka, koja, uz pomoć nekoliko novskih ugostitelja i hotelijera, svakodnevno obezbjeđuje obroke za 53 porodice. Jedna od Milankinih ideja je i akcija „Hvala na toploj zimi“, koju već četvrtu godinu organizuje, i opet uz pomoć sugrađana i privrednika Herceg Novog. Do sada je ogrijevom zbrinuto dvanaest porodica.

Jubilarno priznanje za građanski doprinos opštem dobru osvojila je **Marina Kovačević** iz Župe nikšićke, koordinatorka u NVO "Morakovo" i odgovorna u Agro-turističkom klasteru "Župa".

Jubilarno priznanje za građanski doprinos opštem dobru dobila je Dejana Dizdar, profesorica hemije u cetinjskoj Gimnaziji i građanska aktivistkinja. Pod nazivom "Snaga je u zajednici", uz podršku kolega, uprave škole i učenika, Dejana je pokrenula uspješnu akciju prikupljanja sredstava za renoviranje fiskulturne sale Gimnazije, a

značajan doprinos dala je i akcijama prikupljanja sredstava za Društveni centar u Prijestonici, kao i za uspostavljanje prvog Omladinskog kluba.

Specijalnim priznanjem za dobročinstvo odato je poštovanje **Kraljici Jeleni Savojskoj**. Njeno kraljevsko visočanstvo Jelena od Savoje, posljednja kraljica Italije, rođena crnogorska princeza Petrović-Njegoš, bila je uzor humanosti i jednostavnosti, primjer ljudske dobrote i uzvišenosti, prava narodna kraljica. Nesebična pomoć drugome bila je osobina koju je djelom i javnim primjerom mnogo puta pokazala, i koja je najdublje ostala u kolektivnom pamćenju italijanskog i crnogorskog naroda.

Igor Noveljić, izvršni direktor:

DA SVAKO PREUZME SVOJ DIO ODGOVORNOSTI

„Za razvoj društveno odgovornog poslovanja kod nas ima još prostora za unaprjeđenje. Najbolji rezultati u ovoj oblasti mogu se postići međusektorskim partnerstvima, javnog, privatnog i civilnog sektora. Da svako preuzme svoj dio odgovornosti u zajedničkom rješavanju određenog društvenog problema. U tom smislu se sve više, umjesto društveno odgovornog poslovanja, koje se vezuje uglavnom za preduzeća, govori o integrisanoj društvenoj odgovornosti, koja podrazujeva zajedničku odgovornost svih sektora.“

Monografija o svim dobitnicima -medju njima i EPCG

U monografiji, pripremljenoj u čast desetogodišnjice dodjela nagrada, nalazi se i naša kompanija: Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, dobitnik ovog vrijednog priznanja za 2010. godinu. Iako su nebrojena dobročinstva i društveno odgovorne aktivnosti koje je EPCG sprovodila, u više od vijeka svoga postojanja i rada, izdvajamo neke od najbitnijih, upravo od dobijanja specijalnog priznanja "Iskra":

- Donacija medicinske opreme i podrška u adaptaciji pojedinih odjeljenja, u nekoliko navrata, bolnicama: Opšta bolnica Pljevlja, Specijalna bolnica

Brezovik, Opšta bolnica Nikšić, Klinički centar Crne Gore

Organizacija donatorske večeri, na kojoj su prikupljena sredstva za kupovinu dva stana za socijalno ugrožene porodice, dok je 31 porodica popravila komfor života u skladu sa principima energetske efikasnosti

Podrška adaptaciji školskog prostora i nabavka dvorišnog mobilijara za učenike osnovnih škola u Pljevljima i Nikšiću

Podrška adaptaciji drugog paviljona zgrade JU Komanski most

Podrška dijelu civilnog sektora koji se bave problemima djece sa invaliditetom (npr. Banka hrane – akcija Podijeli radost, Zračak nade iz Pljevalja, Udruženje paraplegičara iz Nikšića i dr.) i zaštitom životne sredine (Ozon iz Nikšića, FORUM MNE – pošumljavanje u više opština, Alfa Centar – prva ekološka skulptura u Nikšiću i dr)

Pošumljavanje brda Gorica

Klub dobrovoljnih davalaca krvi EPCG je jedan od najaktivnijih u Crnoj Gori

Podrška KUD-u Zahumlje, kupovinom vrijednog muzičkog instrumenta

Donacija biblioteke, gimnaziji 'Slobodan Škerović' iz Podgorice

U saradnji sa Rotari klubom Podgorica, nabavka mobilne Brajeve mašine za potrebe obrazovanja djece bez ostatka vida

Podrška prvom Teletonu organizovanom u Crnoj Gori

Donacija defibrilatora Domu starih u Bijelom Polju, u saradnji sa NVO Udruženje za razvoj civilnog društva iz Bijelog Polja

Izrada platforme za Rode na distributivnoj mreži, u saradnji sa NVO CZIP

Stipendije studentima Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore

Veliki doprinos razvoju crnogorskog društva kroz podršku nacionalnim sportskim savezima, Vaterpolo i plivačkom savezu Crne Gore i Košarkaškom savezu Crne Gore

Svoj odgovoran odnos prema potrošačima, EPCG iskazuje kroz odobravanje popusta od 13 odsto na svoje proizvode kao i kroz akciju u kojoj potrošačima sa dugom omogućava da ga izmire u fiksnim mjesečnim ratama.

DRUŠTVO

ZAHVALNICA KLUBU ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE

ZA ISKRENU SARADNJU NA POLJU DOBROVOLJNOG DAVALAŠTVA KRVI

Mitar Vučković

Klub dobrovoljnih davalaca krvi „Danilovgrad“, koji je nedavno obilježio deceniju postojanja i uspješnog rada, dodijelio je Zahvalnicu našem Klubu kao izraz iskrene i plodne saradnje na polju dobrovoljnog davalatstva krvi. Nagradu predstavniku Kluba DDK Elektroprivrede Crne Gore, uručila je predsjednica Kluba „Danilovgrad“, Zorica Kovačević. Ovo nije prvo priznanje koje stiže na adresu Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG, odnosno kolega koje u

svakoj prilici, pa i na ovaj način daju primjer humanosti i ljubavi prema čovjeku. Naš Klub dobitnik je i najvećeg priznanja Ministarstva zdravlja Crne Gore, dok je naša kompanija u krugu onih koje društvenu odgovornost potvrđuju i na ovom polju.

Klub dobrovoljnih davalaca krvi Elektroprivrede Crne Gore, ove godine, organizovao je pet akcija dobrovoljnog doniranja krvi, samostalno, i tri akcije u saradnji sa OO Crvenog krsta i Klubom „Plužine“, kao i Klubom „Stu-

denti Nikšića“, a značajan doprinos dao je i u organizaciji tradicionalne zajedničke akcije, povodom 18. septembra-Dana opštine Nikšić. Treba istaći i izuzetnu saradnju sa Zavodom za transfuziju krvi Crne Gore i Odjeljenjima u Nikšiću i Pljevljima.

Posljednja akcija dobrovoljnog doniranja krvi u organizaciji našeg kluba u ovoj godini zakazana je za 27. decembar u Nikšiću.

- **Besplatna kontrola vida**
- **Akcijske cijene i kupovina na rate**
- **Veliki izbor dioptrijskih i sunčanih naočara najpoznatijih svjetskih brendova**
- **Sve vrste dioptrijskih sočiva vrhunskog kvaliteta**
- **Sve vrste kontaktnih sočiva**
- **Sunčane naočare sa dioprijom**
- **Kompletna usluga odmah, uz najsavremenije uređaje**
- **Stručno osoblje i profesionalni savjeti pri kupovini**
- **Garancija i sertifikat na sve proizvode**
- **Savršen odnos cijene i kvaliteta**

OPEN YOUR HEART
#ITTAKESCOURAGE

Ray-Ban

GENUINE SINCE 1937

CLUBROUND
A NEW STYLE HAS TAKEN SHAPE

**OPTIKA
OPTOTIM**

prepustite nama brigu o vašim očima!

Podgorica

The Capital Plaza
+382 20 671 106
tcp@optotim.me

Zgrada Maksim
+382 20 228 336
podgorica@optotim.me

Budva

SC TQ Plaza
+382 78 11 99 22
optikabudva@optotim.me

Kotor

SC Kamelija
+382 32 520 433
kotor@optotim.me

Bar

Centar Nova
poslovna zgrada
+382 30 308 061
bar@optotim.me

www.optotim.me

CRNA GORA

POČINJE IZGRADNJA VJETRENJAČE NA GVOZDU

Veselin Grbović, predsjednik opštine Nikšić, najavio je početak izgradnje novog bloka vjetrenjača na prostoru

Gvozda, blizu prvog bloka na Krnovu. -Prvi blok je oko 72 MW, sada će biti 48 MW, a ova investicija će koštati oko 70 miliona eura. Najvjerovatnije će Elektroprivreda Crne Gore biti nosilac investicije, što će sigurno biti značajno za obezbjeđenje električne energije pod povoljnim uslovima, kazao je Grbović.

TV 777

PRVI KILOVATI IDU ZA ITALIJU POČETKOM 2019.

Terna umjesto kabla od 1.000 megavata, postavlja jedan od 500. Da li će biti drugog, zavisi od gradnje drugog bloka TE i drugih objekata. Crna Gora će sa Italijom preko podmorskog energetskog kabla biti povezana već početkom 2019, a kabl će u komercijalnoj upotrebi biti već sredinom naredne godine, kaže izvršni direktor Crnogorskog elektroprenosnog siste-

ma (CGES) Dragan Kujović. U probni rad je već puštena TS 400/110/35 kV Lastva, a završeno je povezivanje ovog energetskog ob-

jekta na elektroenergetski sistem Crne Gore i to na 110 kV naponskom nivou, kao i na konvertorsko postrojenje. Takođe, realizovan je najveći dio funkcionalnih ispitivanja 110 kV i 400 kV opreme. Radovi na 400 kV dalekovodu Lastva - Čevo, čijom realizacijom će se TS Lastva povezati na 400 kV dalekovod Podgorica - Trebinje, u završnoj su fazi i planirano je da se do kraja 2018. godine pušte u probni rad. Puštanje u pogon podmorskog kabla, radi funkcionalnih ispitivanja, očekuje se početkom 2019. godine, a u komercijalnu upotrebu sredinom iste godine, kaže Kujović.

Vijesti

SEKULIĆ: VJETROELEKTRANA NA MOŽURI NA MREŽI DO KRAJA MJESECA

Vjetroelektrane na Možuri biće priključene na mrežu do kraja ovog mjeseca, što će značajno doprinijeti sigurnosti snabdijevanja električnom

energijom, najavila je ministarka ekonomije Dragica Sekulić.

- Mi smo 2016. godine imali četiri milijarde eura bruto društvenog prihoda, a godinu kasnije ekonomski rast bio je 4,7 odsto, što znači da smo proizveli još 300 miliona. I ove godine imamo rast - kazala je Sekulić ocijenivši da se situacija u proizvodnji struje mijenja i da više nećemo zavisiti od hidroenergije i količine kiše.

TVCG

CEDIS U NOVA BROJILA I REKONSTRUKCIJU MREŽE ULOŽIO 11 MILIONA EURA

Do kraja oktobra ove godine, kompletirani su radovi na rekonstrukciji

niskonaponskih mreža i rekonstrukciji i izmještanju mjernih mjesta u 269 trafo-reona, u okviru treće faze Projekta daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom. Instalirano je više od 24.000 novih multifunkcionalnih brojila.

Za instalaciju brojila, do sada je potrošeno više od pet miliona, a za rekonstrukciju mreže blizu šest miliona eura. Tako je ugrađeno više od 330.000 metara samonosivog kablovskog snopa različitih presjeka, zamijenjeno je 5.500 stubova i položeno 23.500 metara kablova. Planirana je nabavka savremenog softvera za upravljanje energetskim podacima u vrijednosti od dva i po miliona eura, a trenut-

no je u toku proces pretkvalifikacije ponuđača. Preostaje da se do oktobra sljedeće godine, kada je planiran završetak Projekta, rekonstruišu niskonaponske mreže u još oko 300 trafo-reona, kazali su iz CEDIS-a.

U sistemu trenutno ima 391.792 brojila aktivnih potrošača, uključujući i brojila za zajedničku potrošnju, a do sada je ugrađeno 280.430 novih brojila aktivnih potrošača. Implementacija AMM projekta je znatno doprinijela smanjivanju gubitaka električne energije: 2012. godine, gubici su iznosili 20,84 odsto, dok se ove godine očekuju na oko 14 odsto.

Bankar.me

CRNA GORA

PODGORICA GRADI SOLARNU ELEKTRANU NA VELJEM BRDU?

Za izgradnju solarne elektrane na Veljem brdu investitori već izvjesno vrijeme pokazuju interesovanje. Taj projekat bi se radio po principu realizacije projekta SE na Briskoj gori,

a koji se pokazao kao izuzetno atraktivan i kao takav privukao pažnju investitora.

Takođe, ovaj unaprijeđeni koncept potvrđuje ispravno vođenje politike Vlade Crne Gore, a sve u cilju povećanja zaposlenosti, održivog i efikasnog korišćenja prirodnih potencijala, sigurnijeg i kvalitetnijeg snabdijevanja građana električnom energijom, saopšteno nakon sas-

tanka ministarke ekonomije Dragice Sekulić i gradonačelnika Podgorice Ivana Vukovića.

Dnevne novine

POČETKOM GODINE POVOLJNI KREDITI ZA OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE

Ministarstvo ekonomije, početkom naredne godine, ponudiće građanima povoljne kredite za ulaganje u obnovljive izvore energije i proizvodnju stru-

je za sopstvene potrebe. U Crnoj Gori svega dva objekta u vlasništvu građana koriste obnovljive izvore energije za sopstvenu proizvodnju struje.

-Mi ćemo subvencionirati kamatu za ove vrste sistema. Investicije u ovakve sisteme, za jedno prosječno domaćinstvo, bi trebalo da se kreće u opsegu od 10 do 15 hiljada eura, kaže Marko Radulović, iz Ministarstva ekonomije, naglašavajući da građanima preporučuje da pažnju posvete fotonaponskim panelima i malim, odnosno mikrovjetrenjačama, jer za ta dva prirodna resursa nije potrebne ulaziti u proces koncesija.

RTCG

ENERGIJA U ŽICI - UČENICI SEŠ "VASO ALIGRUDIĆ" NAJBOLJI

U organizaciji CEDIS-a i Udruženja nastavnika elektrotehnike Crne Gore, održano je prvo takmičenje srednjoškolaca pod nazivom "Energija u žici". Prvo mjesto i novčanu nagradu od 750 eura, kao i priznanje za najbolju školu, dobio je tim SEŠ „Vaso Aligrudić“ koji su činili Momir Sćekić, Predrag Budrak i Branislav Vuksanović, uz mentorstvo profesorice Nikolije Kaljević.

Drugoplasirani je bio tim iz Bijelog Polja (Ivan Miličević, Danilo Marinković i Vasilije Čampar, mentor profesorica Gordana Radović), kome je pripala nagrada od 650 eura, a treće mjesto i novčani iznos od 450 eura pripalo je ekipi iz Pljevalja (Goran

Radović, Maksim Šundić i Ljubisav Zorić, mentor profesorica Branislava Čolović). Nagrade su dobili i mentori tri prvoplasirane ekipe, i to po 250 eura. Tročlani stručni žiri činili su prof. dr Saša Mujović sa Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici, šef Centra za lokalno upravljanje mrežom u CEDIS-u Slobodan Kovačević i Marina Braletić iz Centra za stručno obrazovanje, a nagrade je uručio generalni direktor Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete, Veljko Tomić.

Dnevne novine

CEDIS OD GRADA KUPUJE TRAFOSTANICE

Crnogorski elektrodistributivni sistem ima u planu da od Glavnog grada otkupi 85 trafo-stanica 10/0,4kV naponskog nivoa, 103 kablovska voda 10kV naponskog nivoa i jedan kabl 35kV naponskog nivoa (preko mosta "Union bridge do TS 35/10 kV "Ljubo vić), saopšteno je Vijestima iz CEDIS-a.

Vrijednost elektroenergetskih infrastrukturnih objekata koji su predmet otkupa se utvrđuje u skladu sa članom 184 i 185 Zakona o energetici. CEDIS je

poslao inicijative za otkup za sve objekte iz Plana otkupa za 2018. godinu. Do kraja godine ćemo poslati i inicijative za otkup za sve ostale objekte, nezavisno od godine u kojoj su planirani za otkup.

Ukoliko usljed tehničkih ograničenja nije moguće priključenje objekta korisnika na sistem, a planom razvoja nije predviđena izgradnja potrebne infrastrukture ili je planirana za kasniji period, operator distributivnog sistema je nadležan za izdavanje saglasnosti investitoru, budućem korisniku sistema, da o svom trošku izgradi infrastrukturu

potrebnu za priključenje objekta na sistem. piše u odgovoru i CEDIS-a.

Otkup elektro-energetske infrastrukture koja nije u vlasništvu CEDIS-a se vrši u skladu sa Zakonom o energetici i Pravilima o funkcionisanju distributivnog sistema električne energije, samo ako vlasnik elektroenergetske infrastrukture obezbjedi List nepokretnosti iz kojeg se utvrđuje svojina na infrastrukturi i zemljištu ili dijelu zemljišta koje će se otkupiti kao i upisano pravo službenosti prilaza infrastrukturi ili ovjerenu izjavu o saglasnosti za ustanovljavanje prava službenosti.

Vijesti

REGION

STRUJA U SRBIJI SKUPLJA ZA 20% OD JANUARA

Od 1. januara 2019. privreda koja je za dobavljača izabrala "Elektroprivredu Srbije", struju će plaćati za petinu više. EPS je svojim kupcima u privredi poslao ponudu sa novim cijenama, višim za tačno 20,2 odsto. I prošle godine u ovo vrijeme preduzećima je EPS ponudio kilovate po cijenama višim za 21 odsto.

Tržište struje je za privrednike otvoreno prije nekoliko godina. I preduzeća imaju slobodu da biraju snabdjevače struje i gasa. Njihov izbor najčešće se zadržati kod EPS jer srpska elektroprivreda i dalje ima najpovoljnije cijene. El-

ektrična energija značajna je stavka u troškovima preduzeća.

Pojedini komercijalni kupci električne energije su čak pismom zamolili EPS da im omogući odlaganje ovog poskupljenja za narednih šest mjeseci, ali su ih iz ovog javnog preduzeća odbili jer, kako kažu, nema osnova da donese takvu poslovnu odluku. U EPS-u odgovaraju, da se cijene usklađuju s referentnim evropskim berzama, na koje ovo javno preduzeće nema nikakav uticaj. Cijene nijesu fiksne i mijenjaju se u zavisnosti od energetske prilike na kontinentu.

Politika, Novosti

CIJENE STRUJE ZA PRIVREDU U FBiH ĆE RASTI, JOŠ SE DOGOVARA MODEL

Generalni direktor Elektroprivrede BiH Bajazit Jašarević dostavio je u utorak, 11. decembra, federalnom premijeru i ministru energije, rudarstva i industrije model korekcija cijena za industriju u kojem je okvirno predstavljeno kako bi cijene trebalo da se mijenjaju u narednom periodu.

Kako je kazao Jašarević, model još nije završen, a on podrazumijeva minimalno moguće povećanje cijena električne energije privredi.

– Veoma je bitno da o cijenama energije za industriju koje su na tržištu ne govorimo kao o odluci Elektroprivrede za povećanje cijena, nego kao o velikoj promjeni cijena energije na tržištu električne energije. Naša zemlja je odlučila da otvori tržište i vrlo će

teško naći model da se to poskupljenje može držati u razumnim granicama. Nama je važno da Vlada FBiH podrži da ne dođe do ogromnog rasta cijena struje za industriju, ali model je nov, na njemu treba još raditi - kazao je Jašarević, te dodao kako će cijena koju ponude biti puno povoljnija od cijena drugih ponuđača na tržištu.

Ako sve prođe kako treba, kaže, do sredine januara bi model trebalo da zaživi, ali sve zavisi od toga hoće li se od jednog koraka to sve moći napraviti ili će trebati više koraka.

– Bitno je da je model u skladu sa zakonima ove zemlje, da je tržište otvoreno i da nastojimo doći do najmanjeg mogućeg poskupljenja - kazao je Jašarević.

ekapija.com

KAKO ĆE HRVATSKA ISKORISTITI SAV POTENCIJAL OBNOVLJIVIH IZVORA?

Trenutni investicioni potencijali u sektoru obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj procjenjuju se na oko milijardu eura. No, da bi se ostvarili takvi projekti, potrebno je savladati ključne izazove, kao što je uvođenje sistema premija, ističe Platforma za dobru energiju, koja okuplja predstavnike javnog sektora, akademske zajednice i privrednih udruženja s ciljem promoviranja trendova i provođenja kvalitetnih javnih politika na području obnovljivih izvora.

Pariški sporazum stupio je na snagu prije dvije godine, a Hrvatska je na svom dosadašnjem putu energetske tranzicije, iz početne turbulentne faze, napredovala povećavajući instalisanu snagu obnovljivih izvora i značajno podizala svijest javnosti o njihovom značaju. Kako bi Hrvatska ostvarila ciljeve Pariškog sporazuma i izgradila suvremenu energetiku, potrebno je snažnije djelovati: donijeti kvalitetne dugoročne strategije i značajnije uključiti obnovljive izvore u nacionalnu energetske sliku, naglašavaju predstavnici Platforme.

Izazovi za Hrvatsku su smanjenje troškova kapitala, s obzirom na to da Hrvatska ima jedan od najvećih troškova kapitala za solarne elektrane i vjetroelektrane u Evropi. Krajem ove godine Hrvatska treba predati prijed-

log svog nacionalnog energetskeog i klimatskeog plana za razdoblje do 2030. godine, a do kraja sljedeće treba predati i svoj konačni plan. Taj plan će morati pokazati koliko će kapaciteta obnovljivih izvora Hrvatska instalirati do 2030. godine, kao i mjere kojima će olakšati administrativne prepreke potencijalnim investitorima, objašnjava Platforma.

oie.hr

REGION

SRBIJA ŽELI DA AKTIVIRA PROJEKAT TE KOLUBARA B

Ministar rudarstva i energetike Srbije Aleksandar Antić izjavio je da će država ponovo aktivirati projekat "Kolubara B" i izgradnju nove termoelektrane, snage oko 350 MW, za koji je formirana radna grupa. Remont bloka A4 u Termoelektrani „Nikola Tesla A” završen je, čime je snaga tog bloka povećana na 332 MW, produžen radni vijek na 40 godina, unaprijeđena energetska efikasnost i zaštita okoline. Riječ je o investiciji vrijednoj 53,5 mil-

iona eura, a sredstva su osigurana iz EPS-a. Grčić je istakao da je završen i jedan od četiri veliki bloka na TENT-u A za manje od pet mjeseci i u rekordnom roku. „Revitalizacijom ovog bloka završili smo revitalizaciju četiri velika bloka u TENT-u A. Ostali su blokovi A1 i A2, to su manji i najstariji blokovi koji rade skoro punih 50 godina”, rekao je direktor EPS-a.

I ti će blokovi, koji su trebali biti ugašeni, ipak biti revitalizovani, a u projekat se kreće konkursom do kraja godine. Kada se završi revitalizacija

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ

blokova A1 i A2 oni će imati snagu više od 400 MW i radni vijek najmanje 40 do 50 godina. Vrijednost ove investicije se procjenjuje na 200 miliona eura.

energetika-net.com

ZAMJENSKI BLOK 7 TE "TUZLA" NEMA ALTERNATIVU

Zamjenski Blok 7 u TE „Tuzla”, ima podršku svih učesnika u pripremi njegove izgradnje i finansiranja, a JP Elektroprivreda BiH i konzorcijum kineskih kompanija ostaje partner u projektu, zaključak je Panela

posvećenog Bloku 7, najvećoj poslijeratnoj investiciji u energetskom sektoru u BiH, održanog u okviru trećeg regionalnog foruma inovacija, poduzetništva i tehnologije Sarajevo

Unlimited 2018.

Blok bi trebalo da bude izgrađen po savremenim BAT tehnologijama, koji u potpunosti zadovoljavaju ekološke standarde EU, a čijom izgradnjom će BiH očuvati sigurnost snabdijevanja i energetska nezavisnost, s obzirom na to da postojeći blokovi u skorijoj budućnosti izlaze iz pogona. Blok 7 TE "Tuzla" i Blok 8 TE "Kakanj" dio su Energetske strategije BiH do 2035. godine koju je usvojilo Vijeće ministara BiH.

epbih.ba

NIS 2020. GODINE PUŠTA U RAD ELEK- TRANU I VJETROPARK

Puštanje u rad elektrane u Pančevu koju NIS gradi sa "Gazprom Energo-Holdingom" (GEH), planirano je 2020. godine, izjavio je Kiril Tjurdenjev, generalni direktor Naftne industrije Srbije

(NIS) u intervjuu za Gazprom reviju. - Nama pripada 49%, GEH-u 51%. Ukupan iznos investicija iznosiće oko 180 mil EUR, a instalisana snaga elektrane je 200 MW - rekao je Tjurdenjev i dodao da se elektrana se gradi za povećanje efikasnosti energosnabdijevanja NIS-ove rafinerije koja će koristiti paru, a da će se elektroenergija koja bude proizvedena u termoelekt-rani isporučivati na tržište.

Još jedan projekat obnovljivog generisanja koji realizuje NIS - gradnja vjetroparka, ušao je u aktivnu fazu, izjavio je Tjurdenjev.

- Planirana je izgradnja 34 vjetrogeneratora zbirne instalisane snage oko 100 MW i potpisan je sporazum sa mađarskom kompanijom MET, koja će zajedno sa NIS-om investirati u taj projekat u proporciji 50:50 i angažovati projektno finansiranje - kazao je prvi čovjek NIS-a i najavio da će taj projekat biti završen do drugog kvartala 2020 godine. - U Srbiji važi specijalna tarifa za proizvodnju iz obnovljivih izvora. "Tradicionalni" megavat košta oko 45-50 eura, a "obnovljivu" električnu struju proizvedenu iz vjetro država će kupovati tokom 12 godina po cijeni od 92 eura za MWh - dodao je Tjurdenjev.

ekapija.com

SVIJET

GRČKA ELEKTROENERGETSKI POVEZUJE OSTRVA

Italijanska firma Prysmian zaključila je ugovor u vrijednosti 141 mil. dolara za izradu podmorskog dalekovoda dužine 135 km, od Krete do Peloponeza u Grčkoj. Pri tome se radi o prvom elektroenergetskom spoju Krete i grčkog kopna.

Ugovor je sklopljen s grčkim operatorom elektroprivrednog sistema ADMIE i obuhvata projektovanje, isporuku, ugradnju i puštanje opreme u pogon. Dalekovod će biti izveden kao visokonaponski i izmjenični (HVAC), predviđen za napon 150 kV i sastojće se od trojezgrenih kabela. Biće položen i do dubine 950 m, a za polaganje će se koristiti specijalizovani Prysmianov brod 'Giulio Verne'. Oprema će biti proizvedena u Napulju, a isporuka će uslijediti 2020. godine.

elektroenergetika.info

SKANDINAVIJA DOBIJA NAJVEĆU BATERIJU UZ HIDROELEKTRANU

Finska elektroenergetska kompanija Fortum ugradiće na jednoj od svojih hidroelektrana u Švedskoj najveći sistem za baterijsko skladištenje energije u Skandinaviji. Vrijednost projekta na HE Forshufvud iznosi 3,3 mil. dolara, dok će snaga baterije iznositi 5 MW, a

kapacitet skladištenja 6,2 MW h.

Ugrađeni sistem omogućiće bržu i precizniju regulaciju pogona hidroelektrane i operatorima mreže ponuditi bolje usluge. U posljednje dvije godine Fortum je slično rješenje ispitao na TE-TO Järvenpää u Finskoj i pokazao se funkcionalnim. Očekuje se da bi radovi na gradnji trebalo da počnu početkom 2019. godine i biće završeni za nekoliko mjeseci, objavio je američki portal 'Power Engineering International'.

energetika-net.com

JOŠ ENERGIJE IZ ATLANSKOG OKEANA

Na području Normandije trebalo bi da se gradi nova francuska hidroelektrana na plimu i osjeku konačne snage čak 2 GW. Ugovor za to potpisali su predstavnici Regiona Normandije i britanske energetske kompanije SLMAC Atlantic Energy (ranije Atlantis

Resources).

Postrojenje bi trebalo u prvoj fazi da se sastoji od 20 turbina pojedinačne snage 2 MW, a ona bi trebala biti otvorena do kraja 2021. godine. Nakon dobijanja dodatne saglasnosti, očekuje za širenje projekta na snagu 200 MW do 2023. godine, što će biti dovoljno za pokrivanje potreba za 230 000 normandijskih domaćinstava.

energetika-net.com

PRODAJA ELEKTRIČNIH VOZILA U RUMUNJI SKOČILA ZA 165%

U mjesečnom izvještaju Udruženja proizvođača i uvoznika vozila u Rumuniji, prodaja hibridnih i električnih vozila u toj zemlji se značajno povećala. Broj električnih vozila se od prošle godine popeo s 224 na 648, što je stopa rasta od 165%. Za hibride zabilježena je skromnija stopa rasta od 47,6%, ali na temelju većeg volumena, i to od 1541 vozila u 2017. do 2274 u 2018. godini, objavio je ZF English.

energetika-net.com

BOX 4 PAKET

m:BOX
RJEŠENJE U JEDNOM PAKETU

INTERNET * TELEVIZIJA * FIKSNA * MOBILNA

SPECIJALNO ZA SINDIKAT EPCG !!

UZ PRETPLATU

OD SAMO **24,99 EURA**

TOKOM TRAJANJA UGOVORA

POKLON TELEFON ALCATEL A3

PUTOPIŠNA REPORTAŽA

PUTOPIŠNA REPORTAŽA: DRVENGRAD

BAJKA KOJA SE ŽIVI

Tekst i fotografije: *Andrija Kasom*

O Drvengradu sam slušao najljepše komentare. Čitao ih po novinama, prenosili mi ih poznanici koji su ga obišli. Planirao sam sa prijateljima da ga posjetim, ali uvijek uoči puta, nekome od njih »iskrslo bi nešto«, odustajali smo. U sebi sam kazao da više nikoga neću čekati, posjetit ću ga prvom prilikom. To sam i uradio, vraćajući se iz Beograda.

Spona prošlosti i sadašnjosti

Dolaskom do Zlatibora, skrećući sa glavnog puta, krenuo sam ka svom cilju. Put je relativno dobar, prolazi kroz živopisne predjele ovog kraja. Prolazi kroz mnoga sela, privlačila su mi pažnju, nije sam se zaustavljao, po obilasku Drvengrada, čekao a je dug put, vraćao sam se doma.

Možda i zbog malo brže vožnje, tih četrdesetpet kilometara sam brzo prošao. Čini mi se da sam se više zadržao tražeći mjesto za parkiranje, bezbroj autobusa, automobila... inostranih tablica, ispunili su sve parkinge i veliki dio dolaznog puta koji vodi do kapije grada.

Prolazeći gradsku kapiju i plaćajući ulaznicu, zastao sam, pogled mi je radoznalo lutao na sve strane, znatiželja je bila jača od svega. Prvi put mi se desilo da na startu putešestvija ne sjednem u kafanici koja me je dočekala prolaskom kapije, osvježim se i popijem domaću kafu, nakon dugog puta. To zadovoljstvo sam ostavio za kraj.

Spuštao sam se glavnom ulicom, ulicom Ive Andrića, i uputio sam se

Na četrdesetpetom kilometru od Zlatibora, na brdu Mečavnik, na Mokroj Gori, smješteno je etno selo Drvengrad, kojeg neki zovu i Mečavnik, a samo brdo je dobilo naziv po velikim sniježnim nanosima koji se stvaraju tokom zime. Poput mjesta iz bajke, već na prvom koraku se zapaža da ovo etno selo vrijedi vidjeti i doživjeti. Ja

ka maloj crkvi na trgu, koja mi je odmah privukla pažnju, izgledom i ljepotom. Bezbroj turista ometalo me je u snimanju kadrova koji odgovaraju mom oku i iz tog razloga odlučujem da predahnem na platou pored crkvice, na drvenim stepenicama u stilu amfiteatra, i odmorim. Mnogi će reći fotografije su ljepše sa ljudima na njima, ali mistiku tišine ovog mjesta sam želio i fotografijom predstaviti. U ovom selu sve je sagrađeno od drveta, a preko pedeset kuća, bolje reći brvnara, privlačile su mi pažnju, da su znale pričati ispričale bi mi ko zna kakve priče. Mnoge od njih su autentične, prenijete su iz okolnih zlatiborskih sela. Uživao sam, našao sam se na mjestu na kojem kao da je vrijeme stalo. Više od sata sam sjedio na ovom mjestu, gužva se razmakla

bih ga nazvao i gradom i hotelom. U njemu se nalazi trinaest ulica, dva trga, dva sokaka, bioskop, crkva, pjaca, sportski centar, teniski tereni, restorani... ovo mjesto ima sve što ima jedan grad i ko ga jednom posjeti uvijek će imati želju da mu se vrati, nezavisno od toga koje je godišnje doba

i krenulo je moje putovanje kroz vrijeme.

Skitao sam ulicama i sokacima, išao od kuće do kuće, sjedio na njihovim pragovima, jednostavno, bio sam u svom svijetu. Morao sam posjetiti i pjacu grada, prodavali su se proizvodi ovog kraja, bilo je svega od rakije do meda. Ja sam po običaju želio suvenir i na moju veliku radost našao sam onakav kakav sam zamišljao, kopiju kuće iz ovog sela. Iako se na pjaci moglo »cenkati« kupio sam je bez toga i srećan nastavio dalje. Uputio sam se ka staroj vodenici, ko zna koliko je njen točak samljeo žita?! Ovde sve osvaja. Osvajaju sportski, teniski tereni, igrališta za djecu... za svakoga ima po nešto.

Dolaskom sačekao me je sunčan i li-

PUTOPIŠNA REPORTAŽA

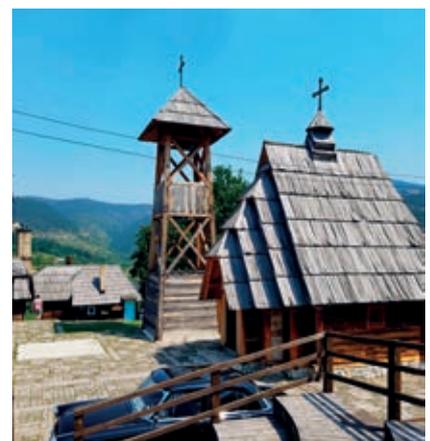
jep dan, ali kako je planina, vrijeme brzo mijenja svoje čudi i odjednom su počeli da se navlače tamni oblaci. Natjerali su me da ubrzam korake, želio sam cijelo selo obići. I za veliko čudo to sam uspio, bio sam brži od oblaka, uspio sam ovu misiju završiti

onako kako sam želio.

Počele su i prve kapi kiše, nijesu mi smetale da napravih predah na terasi »kafane kod Ćorkana« konačno se osvežim i popijem domaću kafu. Na stolu sam našao mali informator, saznao sam dodatne informacija o

selu. Na ideju o osnivanju sela Kusturica je došao prilikom snimanja filma »Život je čudo« fasciniran ljepotom, pod snijegom zavijanog Mečavnika. U Drvengradu sve je u znaku filma, naročito sredinom januara kada se ovđe održava filmski i muzički festival »Kusendorf« na kojem se mogu sresti mnoge svjetske zvijezde.

Iako nijesam neki ljubitelj snijega, ovom mjestu, koje predstavlja sponu između prošlosti i sadašnjosti, valjalo bi se vratiti baš tada.

58.

kolo nagradne igre za zaposlene "BUDI U TOKU, BUDI U IGRI"

PODIJELJENO JEDANAEST NAGRADA

U OVOM KOLU NAGRADE SU OBEZBIJEDILI: LOVČEN OSIGURANJE AD - GODIŠNJE OSIGURANJE KUĆE ILI STANA, OPTIKA „OPTOTIM“ - DVA VAUČERA OD PO 50 EURA, KOMPANIJA M:TEL MOBILNI TELEFON, SILVER GIFT SHOP DVA POKLONA, A SEKTOR ZA KORPORATIVNE KOMUNIKACIJE PET KNJIGA.

Telefon kompanije M:TEL dobio/la je:

1. Slavica Grbović (Direkcija)

NAGRADA LOVČEN OSIGURANJA A.D. PODGORICA:

1. Boško Klačar (TE "Pljevlja")

VAUČER OD 50 EURA U OPTIKAMA „OPTOTIM“ DOBILI SU:

1. Vera Glušica (Direkcija)
2. Slaviša Bajčeta (HE "Piva")

Knjigu "Kralj Nikola u djelima likovnih umjetnika" dobili su:

1. Milorad Lazović (Direkcija)
2. Ljuban Đurišić (TE "Pljevlja")
3. Nada Adžić (HE "Piva")
4. Božidar Međedović (HE "Perućica")
5. Biljana Petrović (Direkcija)

Poklon Silver Gift Shop-a dobili su:

1. Miomir Vujović (HE "Perućica")
2. Milica Popović (ICT)

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Svetlana Gardašević (SOZ) i
Miodrag Vuković (Direkcija za odnose sa javnošću)

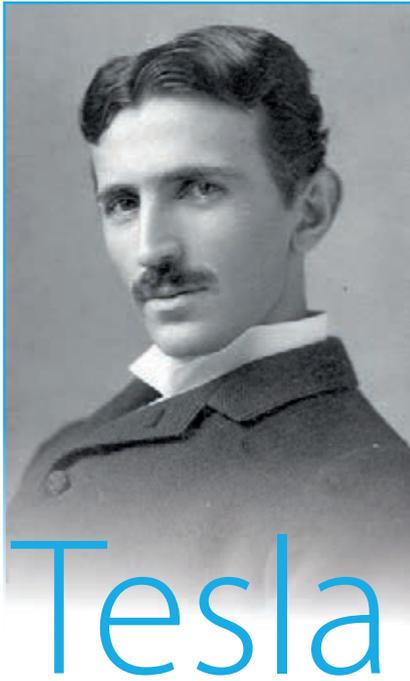
NAPOMENA:

Pravo na učešće u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG. Poštovane kolege obavještavamo vas da ćemo u obzir uzimati samo kupone sa tačnim odgovorom na nagradno pitanje. Istovremeno podsjećamo Vas da se, shodno pravilima, učešće u nagradnoj igri obezbjeđuje popunjavanjem isključivo jednog kupona. Svi oni koji budu slali dva ili više kupona, kao i kuponi sa netačnim ili bez odgovora biće unaprijed diskvalifikovani.

REDAKCIJA

NAGRADNO PITANJE U OVOM KOLU:

Kolika je ukupna vrijednost petogodišnjeg
investicionog ciklusa EPCG?

Čovjek mora biti sentimentaln prema pticama. To je zbog njihovog krila. I on ih je nekada imao, prava i vidljiva! Želio sam da poletim sa krova i pao sam: pogrešni dječji proračuni. Ne zaboravite, mladiću: krila su sve u životu!

...

Dva su puta: mnogo ili nimalo seksa. Sredina služi za obnavljanje ljuskog roda. Previše seksa kod izvjesnih ljudi pothranjuje i snaži vitalnost i duh. Uzdržavanje od seksa to isto čini kod drugih ljudi. Ja sam izabrao taj drugi put.

...

Upravo tako stoji stvar sa rođenjem svemira. Materija je stvore-

na iz prvobitne i vječne energije koju znamo kao svjetlost. Zaszala je i pojavile su se zvijezde, planete, čovjek i sve što je na Zemlji i u univerzumu. Materija je izraz beskonačnih vidova svjetlosti; zato je energija starija od nje. Postoje četiri zakona stvaranja. Prvi je da je izvor svega u Nepojamnom, crnoj čestici koju um ne može zamisliti, niti matematika izmjeriti; u tu česticu stane cijeli svemir. Drugi zakon je širenje tame, koja je prava priroda svjetlosti, iz Nepojamnog i njen preobražaj u svjetlo. Treći zakon je potreba svjetlosti da postane materija. Četvrti zakon glasi: nema početka ni kraja; tri prethodna zakona oduvijek traju i stvaranje je vječno.

MUDRE MISLI

tanja.nikcevic@epcg.com

Ljudi ponekad lažu zato što to zahtijeva pristojnost.

Maksim Gorki

Ljudi su prvo bili braća, kasnije su postali jednaki... Slutim da jednog dana čovjek čovjeku neće biti ništa.

Branislav Crnčević

Malo je onih koji umiju da podnose sopstvene mane kod drugih ljudi.

Baruh Spinoza

Svijetu ne prijete opasnost od ljudi koji čine zlo nego od onih koji to dopuštaju.

Albert Ajnštajn

Sklonost ka dobroti duboko je utisnuta u ljudsku prirodu, i to u tolikoj mjeri da, ne ispolji li se prema ljudima, ispoljiće se prema drugim živim bićima.

Fransis Bejkon

Ljudi se dijele u dvije vrste: jedni prvo misle, a zatim govore i rade, drugi prvo govore i rade, a tek zatim misle.

Lav Tolstoj

Nije naš cilj da postanemo kao drugi, potrebno je da se međusobno razlikujemo, da naučimo da vidimo drugačije ljude od

sebe i da ih poštujemo zbog toga što su.

Herman Hese

Mana mnogih ljudi je što žele da budu učitelji drugih, a ustvari bi trebalo još dugo da ostanu učenici.

Baruh Spinoza

Ne morate biti bolji od drugih, budite samo najbolji što možete.

Dušan Radović

Ja to ne mogu – nikada ništa nije postiglo. Pokušaću – stvara čuda.

George P. Burnham

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

epcg
Dokolopisna Ove Gove AD 1940

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

epcg
Dokolopisna Ove Gove AD 1940

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

59. kolo nagradne igre za zaposlene

BOGAT NAGRADNI FOND

NAGRADNO PITANJE ►

PRAVILA NAGRADNE IGRE:

Priredivač nagradne igre "Budi u toku-budi u igri" je Sektor za korporativne komunikacije EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih, osim u Sektoru za korporativne komunikacije. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon, Izvlačenje kupona organizuje Sektor za korporativne komunikacije, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista EPCG. Za učešće u igri, potrebno je tačno odgovoriti na nagradno pitanje.

Kolika je ukupna vrijednost petogodišnjeg investicionog ciklusa EPCG?

epcg

Elektroprivreda Crne Gore
AD Nikšić

Srećna Nova godina i Božićni praznici!

I dođe taj decembar, kada se ljudi opraštaju od problema, briga, kada se koliko ko može, zna i umije, priprema za doček Nove godine!
I da u noći, 31. decembra, kada kazaljke otkucaju ponoć, požele nešto lijepo, bolje i drugačije. A želje bi, kod svih ljudi na planeti, sublimirali na tri: zdravlje, ljubav i novac! Sve ostalo su varijacije na istu temu.

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

Ipak, neki narodi vjeruju da nije dovoljno poželjeti nešto, gledajući u čarobna svjetla novogodišnje jelke, već treba „odraditi“ neke posebne rituale, koji će „uticati na sudbinu u narednim mjesecima“.

Sujevjerje ili ne, procijenite sami u nastavku...

Kako svijet slavi Novu godinu?

Postoje brojni običaji koje pojedini narodi ispoštuju "do maksimuma" kada je Nova godina u pitanju. I iako nije jasno porijeklo takvog slavljenja, i dan-danas se praktikuje.

Tako **Irci** vjeruju da zle duhove mogu držati dalje od Nove godine ako hljebom gađaju zid.

Svijet i dalje čude **Danci**, koji na novogodišnju noć, razbijaju tanjire pred ulaznim vratima! Takođe, u ponoć skaču sa stolice u nadi da će otjerati zle duhove u godini pred njima.

Da Danci ne budu usamljeni u čudnovatim običajima, pobrinuli su se stanovnici **Johanesburga**, u Južnoj Africi, koji se pozdravljaju sa starom godinom tako što kroz prozor izbacuju stari namještaj!

Kinezi imaju unikatan način proslave Nove godine. Sva prednja vrata se farbaju crvenom bojom, koja je simbol sreće i bogatstva. Tog dana se iz kuće skrivaju svi noževi kako se neko ne bi posjekao, a samim tim 'presjekao' sreću u narednoj godini, a i svima koji ga okružuju.

Na **Kubi** vjeruju da se za doček Nove godine treba pojesti čak 12 grejpova, a zadnji kad ponoć otkuca.

Na **Filipinima** u ponoć sto mora biti pun hrane zbog sreće i blagostanja. U Novu godinu se ulazi s nizom ručno napravljenih topova od bambusa kojima se "ispucava" sve loše u prošloj godini.

U **Japanu** se cijeli decembar koristi za planiranje proslave. Svako svakome oprašta sve loše, kako bi u novu godinu ušli potpuno čisti. 31. decembra zvona budističkih hramova zvone 108 puta, jer se tako tjera 108 ljudskih slabosti. Mochi, dekorativni kolači od pirinča, nezaobilazan su dio trpeze, a vjeruje se i da ulazak u Novu godinu sa osmjehom obezbjeđuje dosta sreće. Japanci stavljaju u dom grančice jela za dug život, stabljike bambusa za blagostanje i slike rascvjetale trešnje za plemenitost.

Na **Tibetu** se organizuje novogodišnji mimohod koji traje čak četiri dana.

U **Grčkoj** je Nova godina ujedno i Dan Svetog Vasilija, pa se peče kolač u koji se stavlja novčić. Mala djeca ostavljaju cipele blizu kamina kako bi ih ujutro dočekali pokloni.

U **Latinskoj Americi** vjeruju da se u ponoć mora promijeniti veš, odnosno obući onaj žute boje!

U **Venezueli** se čak taj nov, žuti veš oblači naopačke kad otkuca ponoć! Sve za sreću... Često građani Venezuele, u želji da puno putuju, uzmu u ruke putnu torbu i s njome šetaju po kući!

I **Haićani** obavezno za Novu godinu oblače novu odjeću i razmjenjuju poklone, kako bi prizvali sreću.

U **Brazilu** je običaj da se u novogodišnjoj noći nosi bijela odjeća za sreću i mir u godini koja slijedi. Ljudi koji žive kraj mora mogu poželjeti želju i otići na obalu, preskočiti sedam valova i baciti cvijeće u more kako bi im se želja ispunila. Takođe, postoji i obred gdje se žrtvuje jedan brod pun nakita i upaljenih svijeća, koji se kasnije potopi blizu luke u Rijju. Ovim činom vjeruju da će privući bogatstvo i sreću.

U **Austriji** je za novogodišnji ručak obavezno pečeno prase, kao simbol sreće i blagostanja. Za desert je sladoled od mentola složen u obliku djeteline s četiri lista. Stari **sicilijanski** običaj kaže da će sreća u novoj godini doći onima koji tada jedu lazanje.

U **Španiji**, kada otkuca ponoć, jede se 12 bobica grožđa – po jedna za sreću u svakom mjesecu u godini.

U **Holandiji** se za Novu godinu peku i jedu krofne, a za

vrijeme dočeka, na ulicama, pali se drvo jelke. Na ovaj način se 'čisti' stara, a pozdravlja nova godina.

U nekim gradovima **Kolumbije** porodice simbolično slave odlazak stare i dolazak nove godine, zabavljajući se s lutkom. Velika, muška lutka predstavlja staru godinu. Lutku svu noć motaju raznim materijalima, a u ponoć zapale! Ponekad se u lutku stave petarde i obavezno stare stvari koje porodici više nisu potrebne. To su često stvarčice koje podsjećaju na tužne uspomene i nešto što žele zaboraviti. Paljenje tih stvari simbolično znači da se ostavljaju sve loše stvari iz stare godine i pozdravlja jedna nova, srećnija godina.

Na Novu godinu u **Bjelorusiji** neudate žene se takmiče u igrama spretnosti kako bi saznale koja će se prva udati. Osim toga, igraju i igru koja uključuje kukuruz ispred svake djevojke i jednog glasnog pijetla... Kukuruz kojeg on izabere otkriva koja će djevojka prva biti zaprosena...

Rumuni vjeruju da u vrijeme novogodišnje noći životinje dobijaju moć govora. Običaj je da vlasnici goveda tada pokušaju da razmijene nekoliko riječi sa svojim stadom. Ukoliko krave zaista nešto kažu, nova godina će biti veoma nesrećna. Ako odluče da ćute, sve će biti u redu. Potpuno neobičan običaj je takođe da se ljudi okupe, igraju i pjevaju u kostimima medvjeda!

Ako se nađete u **Americi** tokom proslave Nove godine, pobrinite se da se na vašem stolu nađe svinjetina, jer će vam upravo ona osigurati uspjeh. Jede se sa srećnim graškom i listovima kupusa koji predstavljaju novac.

Nova godina u **Egiptu** počinje tek kada se na nebu pojavi pun mjesec. Ovaj doček Nove godine se odvija u festivalskoj atmosferi širom zemlje. Zvaničan početak proslave se objavljuje u **Kairu** od strane religijskih predstavnika.

Što se **Crne Gore** tiče, mi smo "pokupili" razne običaje: na trpezama je brdo hrane, pije se i pjeva do zore, puca i danju i noću, a u ponoć ko može i želi, raspali i vatromet. Djeca, a bogami i odrasli, u ponoć traže svoj poklon pod jelkom. A onda?

Onda se gleda dobar film... ako ste kući.

I da, reprizira se doček bar nekoliko dana, taman do Božića, a onda sve "jovo-nanovo".

Rituali

U ponoć treba praviti što više buke, kako bi se otjerali zli duhovi. Vatromet, petarde, buka, cika i vriska-rastjerace zle duhove i donijeti sreću. Na novogodišnji sto treba staviti puno voća, riže, pšenice, oraha jer oni simbolizuju blagostanje i obilje. U džepu držati novčanik pun para (ne piše šta će oni praznog novčanika), jer prema vjerovanju ti prazni džepovi nagovještavaju lošu finansijsku godinu, mada je ovim drugima ovo vjerovanje irelevantno. Minut prije ponoći, uzeti mandarinu ili pomorandžu, oguliti je od kore i staviti pod stablo jelke, kako bi godina bila srećna. Ako to rade žene, do ponoći na ramenima moraju imati šalove ili marame, koje će nakon 12 sati skinuti, jer će sve bolesti i loši događaji ostati u prethodnoj godini. A kad otkuca ponoć-ljubite sve redom! Kažu, bićete zadovoljni i ispunjeni tokom cijele godine, a bliske i duboke emotivne veze koje sa njima imate, trajaće i u narednoj godini. Takođe se vjeruje da Novu godinu treba dočekati sa previše hrane (kao što je i čekamo), a u svaki novčanik u kući treba staviti novac. Valjda mogu i žuti novčići...pa će nam godina što dolazi, navodno, teći u blagostanju...

I kad se kucnemo u ponoć i kada "izbombardujemo" sve oko nas petardama, šerpama, vriskom, onda čekamo prvog gosta. Kažu da je poželjan muškarac, tamnokos, po mogućnosti "zgodišan", kako bi nam takva bila tekuća godina. Ako zaluta neka žena, onda je isprašite sa vrata-bar tako vjeruju širom svijeta!

Domaćica, naravno, treba biti lijepo obučena, poželjno u "nešto novo", uz nezaobilazan crveni veš. Ne smije se ništa iznijeti iz kuće, pa čak ni istresti mrvice sa stolnjaka. U protivnom slijedi godina bez novca.

Gdje otići na slavlje?

Ako niste ljubitelj kućnih proslava Nove godine, već neko ko želi da se fantastično provede za ovaj praznik, evo prijedloga (istina, za one sa dubljim džepom):

Doček Nove godine sigurno će vam biti zabavan u [Londonu](#), na obalama rijeke Temze. Očekuje vas spektakularni vatromet i svjetlosni šou, dok se novogodišnji program prati na ekranima na trgu ispred Parlamenta ili na Trafalgar skveru.

[Njujork](#) je grad koji je sinonim za zagarantovan dobar provod tokom dočeka Nove godine. Milioni ljudi iz cijelog svijeta dolaze, kako bi vidjeli tradicionalno spuštanje čuvene svjetleće lopte, ali i kako bi uživali u pirotehničkom spektaklu.

Plaža Reveillon u [Rio de Ženeiru](#) u Brazilu svakako je jedno od najboljih mjesta na svijetu za doček. Tokom proslave, duž plaže, postavljene su ogromne bine, a posjetioci uživaju u muzici i tradicionalnom plesu. Na plažu se uglavnom dolazi obučen u bijelo, jer Brazilci smatraju da je to boja koja donosi sreću, pije se šampanjac, pleše samba, a kada sat otkuca ponoć, iznad okeana, počne pravi vatrometni spektakl.

Slavlje za doček u [Edinburgu](#) u Škotskoj, traje četiri dana, a kulminira predivnim vatrometom iznad dvorca Edinburgh. Taj grad nudi dobre koncerte, tradicionalne plesove i jako dobru zabavu.

Tako dalek, a tako čaroban je i [Sidnej](#). Možete da slavite na plaži, uživajte u tradicionalnim australskim obredima, vazdušnim akrobacijama i nevjerovatnoj svjetlosnoj paradi. Kada se kazaljke poklope, slijedi spektakularni vatromet koji osvjetljava most Sydney Harbour i okolne zgrade.

Tu je i [Beč](#). Povodom dočeka Nove godine organizuje se veliki bal u palati Hofburg, uživa se u klasičnoj muzici, baletu i divnoj hrani. U ponoć slijedi vatromet i tradicionalni valcer - na lijepom plavom Dunavu.

Odličan provod je i u [Berlinu](#). U tom njemačkom gradu održava se jedna od najvećih zabava na otvorenom. U dva kilometra dugoj ulici, tokom najluđe noći postavljeni su barovi, štandovi sa hranom, a posjetioci se zabavljaju uz svirku dobrih bendova i Di džejeva. Noć počinje ogromnim vatrometom u ponoć, a zabava traje do zore.

Zaljubljenima preporučujemo [Pariz](#). Divan vatromet i ulična zabava. Pogled na svijetla Ajfelovog tornja uz bocu šampanjca i čokoladica... Kada sat otkuca ponoć, zamislite želju i poljubite dragu osobu.

Ludo je i u [Barseloni](#). Slavlje počinje u restoranima, barovima i noćnim klubovima, a onda se prenosi na ulicu, kreće sa novogodišnjim odbrojavanjem i ludilom.

A za kraj: [Las Vegas](#)! Zabave u kazinima, ulični festivali, koncerti, svjetlosni šou, i poljubac u ponoć ispred fontane Bellagio.

Nova godina u 19. vijeku u Crnoj Gori

Crnogorci su u 19. vijeku teško živjeli; nije bilo baš niti previše hrane niti praznovanja. Slavio se Božić i slava, a veliki trošak za porodicu su predstavljali pogrebni običaji.

Ipak, obilježavala se i Nova godina. Kako piše u knjizi "Narodni običaji", Vedovi Timeoleona "pale se za trpezom iste one svijeće od Božića; prije no što počne da pije, glavna kuće poželi svojim zdravlje; pošto otpije, blagosilja ih tri puta i prospe vina na svijeće da bi ih ugasio; ako neka slučajno ostane upaljena, to je znak dugog života za onog ko se našao ispred nje".

Inače, trpeza kod starih Crnogoraca je bila kao i kod njihovih predaka: jednostavna, jer ih je "oskudica činila trezvenim, a izobilje neumjerenim".

Hljeb je najčešće ječmeni, sa dodatkom prosa, muhara i

pira, obično u obliku pogače koju peku u ravnom dijelu ognjišta, stavljajući na tijesto užareni poklopac (sač), kojega prave od gvožđa, ili pečene gline (crepulja), preko čega natrpaju žara i pepela; kad su svečanosti, prave đevreke i priganice. Dosta se hrane mlijekom, bijelim lukom i skorupom iz mješine, sirom, crnim lukom, jajima prženim s pršutom; čevarom. Veoma vole zatop, to jest mješavinu „škembića i pržene jagnjeće bijele i crne džigerice; kao i luk i suvo meso sa slaninom; veoma vole kaštradinu i dimljene pršute. Obožavaju pečeno meso i na drvene ražnje natiču jagnjad koju peku na laganoj vatri. Neutoljivu žeđ imaju za alkoholnim pićima, s oduševljenjem piju vino, čisto i sa mlijekom; kad nema vina piju kisjelo mlijeko, surutku i sirće sa vodom. Za doručak najčešće jedu hljeb, kajmak iz mješine i bijeli luk, i piju mlijeko; za ručak čorbu, crni luk, bijeli luk i sir; rijetko jedu meso. U dane uzdržavanja i posta jedu kuvani zeleniš bez imalo ulja; uoči Božića, bakalar...

U praznične dane obavezno mora biti pirinča, pečenog mesa, pšeničnog hljeba, vina ili rakije. Sto je veoma nizak, jedna posuda, zdjela, zajednička je za sve koji jedu. Jedan jedini drveni bokal, bukara, zamjenjuje bocu i čaše.

Sjede na rustičnim klupicama sa tri noge, stocima; kad nema stolica, ostanu da kleče. Žene služe i nikad ne sjede za stolom sa muškarcima; dok je večera, najmlađa u kući komadom upaljenog luča osvjetljava prostoriju..."

Na Novu godinu poznati i nepoznati ljube se i jedan drugome čestitaju praznik.

CRNOGORSKA KUĆA, 19. VIJEK (Bratstvo Popivoda)

Od kada se slavi Nova godina?

Postoje neki zapisi da se Nova godina veselo dočekivala u Vavilonu još prije 4.000 godina! Slavlje je tada trajalo čak 11 dana. Stari Rimljani su slavili Novu godinu u kasnom martu, ali se kod njih sa svakim novim vladarom, mijenjao i kalendar, pa je i proslava bila u drugo vrijeme.

Inače, nije svima Nova godina u isto vrijeme. Indijansko pleme Creek je bralo kukuruz u julu i avgustu pa se to smatralo krajem jedne i početkom druge godine. Irokezi su je čekali u januaru, februaru i martu, igrajući i stvarajući buku. Vjerovalo se da tako tjeraju demone. Na proslavama su se

i ispovijedali. Tradicija da se u novogodišnjoj noći stvara buka, datira još iz srednjeg vijeka, kada su ljudi, zveckajući, išli ulicama kako bi rastjerali zle duhove. Kasnije su na red došli bubnjevi, crkvena zvana i svi drugi instrumenti, a danas su to vatromet i petarde.

Običaj poljubca u ponoć u Americi potiče od maskenbala koji su bili uobičajeni tokom istorije. Prema tradiciji, maske su simbolizovale zle duhove iz stare godine, a poljubac je predstavljao pročišćavanje za ulazak u Novu godinu.

Zašto kitimo?

Kićenje jelke je opštehrisćanski običaj. Jela (jelka) je zimzeleno drvo, preko cijele godine svježe i sočno, pa su ljudi vjerovali da će ona na njih prenijeti svoju svježinu i snagu. Unošenjem u kuću zimzelenih grana, kad priroda spava zimskim snom, ljudi su izražavali svoju želju i nadu da će se priroda iznova probuditi i bujati kad na proljeće grane sunce. Jelka kakvu danas kitimo, pojavila se početkom XVII vijeka u Francuskoj, a najvjerovatnije vodi porijeklo iz evropskih prethrišćanskih kultura. Stabla čuvari, imala su posebnu važnost za stara germanska plemena pa su se kroz istoriju pojavljivala kao sveti simboli i predmeti. Prema crkvenim zapisima, sveti Bonifacije pokušao je da germanskim plemenima predstavi hrišćanstvo, objašnjavajući priču o Svetom Trojstvu koristeći sortu sjeverne bijele jele, zbog njenog, naizgled, trouglastog oblika. Rimski mozaici u današnjem Tunisu prikazuju mitski trijumfalni povratak grčkog boga vina i muške plodnosti, Dionisa koji nosi grančicu zimzelenog stabla.

Početke običaja ukrašavanja jelke možemo pratiti do Njemačke u 16. vijeku; tako u Ljetopisu bremenskog ceha iz 1570. godine piše kako je "mala jela ukrašena jabukama, orasima, perecima i papirnatim cvijećem postavljena za djecu članova ceha, koja su na Božić prikupljala slatkiše. "Običaj se rano pominje i u Bazelu gdje su 1597. godine krojački šegrti po gradu nosili stablo ukrašeno jabukama i sirom.

Rigu, glavni grad Letonije, mnogi smatraju domom prvog božićnog drveta; na osmougaonoj ploči na jednom od gradskih trgova stoji "Prva novogodišnja jelka u Rigi 1510." na osam jezika. Navodno je i čuveni Martin Luter ukrašio jelku koja je simbolizovala način na koji noću sijaju zvijezde.

Tokom 17. vijeka običaj ukrašavanja drveta počeo je da ulazi u domove, a već u 18. vijeku ukrašavanje jelki postalo je uobičajeno u gradovima oko sjevernog toka Rajne.

U narednom vijeku, običaj su "preuzeli" i plemići čak do ruskog Dvora. U Francuskoj je, recimo, prvu jelku predstavila **vojvotkinja od Orleansa** 1840. godine. U Veliku Britaniju ovaj običaj donijela je supruga kralja Džordža III, Šarlot od Meklenburg-Strelca, a nakon vjenčanja kraljice Viktorije i njenog njemačkog rođaka, princa Alberta, običaj se još više proširio. 1850. godine ilustracije su se pojavile i u SAD doprinijevši popularnosti ove pojave i preko Atlantika.

U našim krajevima, običaj kićenja jelke nije bio raširen do sredine 19. vijeka, kada dolazi do promjena. Putopisci su zapisali da su tada česti ukrasi bili "pozlaćeni orasi i lješnici, a postavljale su se i svijeće, simboli nade i božanstva. Kasnije su stavljeni i komadići vate, voska ili papira koji su simbolizovali snijeg. Imućniji su imali posebne figurice i ukrase. Ispod drvca redovno su se stavljalje jaslice, napravljene najčešće od drveta..."

Zašto zvijezda na vrhu jelke?

Svi stavljamo na vrhu jelke zvijezdu. A porijeklo tog običaja je najljepše opisano u jednoj ruskoj bajci:

"Kada se rodio Isus Hrist, zvijezda sa neba je vodila mudrace sa Istoka, pokazujući im put sve do pećine u kojoj se nalazila Bogorodica sa Hristom. Iznad pećine u kojoj je Hristos rođen, rasla su tri drveta - bor, kedar i jela. Njih je obasjala svjetlost Hristovog rođenja, pa su poželjeli da i oni nešto poklone. Kedar je zatresao svoje grane i pred pećinu su pale iglice prepune divnog mirisa. Bor je spustio najljepše šišarke. Sirota jela je gorko plakala, jer ona nije imala mirisnog ulja u iglicama, niti šišarke. Jelina suze je vidjela zvijezda, pa se sažalila. Poslala je jednu malenu zvjezdicu da se spusti na vrh jele.

Tada je ona zasjala zvjezdanom svetlošću i, duboko se klanjajući, spustila zvjezdicu pred pećinu, gdje je u jaslama na slami ležao Isus."

Zato se i danas na vrh jelke stavlja zvjezdica, kao znak i znamen ljubavi prema Hristu.

Ili bar tako kaže ova bajka...

Kićeni ukrasi: od kolačića do lampiona

Princ Albert je u Engleskoj 1841. prvi okitio jelku sa poklončićima, mašnjama, papirnim cvijećem i bombonama. Na zelene grančice su se stavljale jabuke, zatim kolačići, orasi, suve šljive i urme...

Legenda kaže da je jedan njemački duvač stakla bio vrlo tužan, jer nije imao novac da kupi jestive ukrase za jelku svojim mališanima. Riješio je da napravi staklene kugle. Brzo su njegovi ukrasi postali popularni, pa se duvač vremenom i obogatio...

Njemci su u 17. vijeku, jelku ukrašavali svijećama koje su lijepljene voskom za grane.

Cijeli vijek kasnije, 1890. godine izmišljeni su držači za svijeće, međutim, svjećice su često izazivale požar. Kada je

1885. godine u jednoj bolnici u Čikagu izbio požar zbog svijeća na jelci, osiguravajuće kuće u SAD su pokrenule kampanju da se u zakon unese zabrana korišćenja svijeća za kićenje božićnih jelki. Srećom, baš u to vrijeme izumljeni su prvi električni lampioni za kićenje jelki.

Ali, kao za sve, i danas traju polemike ko ih je izumio: po jednim, bio je to Edvard Džonson, pomoćnik Tomasa Edisona, koji je povezo 80 malih električnih sijalica u niz i obmotao ih oko jelke. Istina, za ovaj tadašnji luksuz je trebao i mali generator, ali...

Po tvrdnjama drugih, američki telefonista Ralf Moris je izumio prve lampiona, a po trećima, to je učinio Albert Sadaka 1917. godine i on je, navodno, konstruisao prve bezopasne električne lampiona obezbjeđivši žice i kontakt među sijalicama.

Laponija, zemlja Đeda Mraza

Zimi, posebno uoči Novogodišnjih praznika, mnogi putevi vode u Finsku, zemlju hiljadu jezera, ali i domovinu Đeda Mraza!

Najpoznatiji debeljuškasti čiča bijele brade, obučen u crveno odijelo, s crvenom kopicom na glavi, za veliki je dio svijeta najvažniji i najpoznatiji Laponac. Živi u gradu Rovaniemi, na brdu Korvatunturi.

Joulupukki, kako ga zovu Laponci, upregne u svoje saonice osam sobova/irvasa, potrpa sve poklone i krene zemaljskom kuglom putem darivanja. Ovaj najpoznatiji lik hrščišćanko-svjetovne tradicije, živi u zemlji u kojoj ljudi vjeruju samo u dušu.

Rovaniemi, glavni grad provincije Laponije, je moderan grad, nastao još 1785. godine, ali vrlo nalik nekom beskraino čudesnom mjestu iz bajke.

Ovdje se vidi "sjeverna zora" ili Aurora Borealis, ali i lisičja vatra, prava igra svjetlosti i boja. Sve to iz hotela napravljenog isključivo od snijega i leda!

Ovo nepregledno bijelo prostranstvo Laponije proteže se preko Norveške, Švedske, Finske i Rusije. U švedskom dijelu Laponije, postoji najveći iglu na svijetu, a u cross-country skijanje (skijaški maraton), luda vožnja na snowmobileima ili vožnja saonicama koje vuku irvasi ili haskiji.

"Alternativne" Nove godine

Širom svijeta Nova godina se obilježava 1. januara, međutim, nekoliko svjetskih kultura, kao što su kineska, jevrejska i islamska-slave druge datume.

Kinesku novu godinu dočekuje više od 1,3 milijardi ljudi, a obilježava se između 21. januara i 21. februara. Datum dočeka se svake godine mijenja na osnovu lunarnog i solarnog kalendara, a počinje sa drugim mladim mjesecom, nakon zimske kratkodnevnicke. Ovaj praznik je poznat i kao Praznik proljeća (Chun jie) i slavi se 40 dana. Kineska nova godina je uvijek vesela, bogata, karnevalska, a glavna atrakcija je svileni zmaj koji je na čelu svake parade i simboliše snagu.

Jevreji praznuju Roš hašanu, njihovu Novu godinu, koja po gregorijanskom kalendaru može da bude između 5. septembra i 5. oktobra. Naziva se i "praznik truba". Međutim, jevrejska tradicija nema praksu da se veseli u ovo doba godine, to je zapravo period samoispitivanja, kada vjernici pokušavaju da se iskupe za sva nedjela, ali i da oproste drugima. Duva se u šofar čiji zvuci, koji podsjećaju na plač,

treba da pozovu na pokajanje. Tokom prvog prijepodneva ovog praznika, odlazi se na neku rijeku gdje ima ribe. Govore se molitve, a u vodu se bacaju mrvice hljeba što simbolizuje odbacivanje grijeha. Ovim praznikom počinje period koji se naziva "deset dana kajanja" i koji se završava praznikom Jom Kipur.

Persijska ili iranska nova godina obilježava se prvog dana proljeća i zove se Noruz (novi dan), što je običaj star više od 4.000 godina koji potiče još iz stare persijske vjere – mazdaizma i zoroasterijanstva. Na svečanoj trpezi je Kuran. Za sam Noruz svako domaćinstvo postavlja "sofru sedam sin" koju čine zelenilo (kao pšenica), jabuka, saman – vrsta halve, bijeli luk, sirće, voće sended i začini dobijeni od pomenute voćke. Persijski Đeda Mraz zove se Amu Noruz i njegova "uniforma" je šarena odežda, filcana kapa i lice namazano ugljenom. Tradicija je da ide po ulicama i pjeva šaljive pesme. Noruz praznuje više od 300 miliona ljudi širom svijeta, prije svega u Iranu, Iraku, Avganistanu i Azerbejdžanu, a zvaničan praznik je i u provinciji Britanska Kolumbija u Kanadi.

U Africi, poslednji dani stare godine, uz nevjerojatnih 35 stepeni, protiču u održavanju maskenbala, pa ako jednom odete tamo za Novu godinu nemojte se iznenaditi ako ispred hotela sretnete poglavicu! Kako kažu domaćini, za dobru sreću treba da dodirnete maskotu i zamislite želju.

Osim poglavice, plemena, muzike na ulicama, nije neočekivano da u vrtu ili bašti, ako ne i u kući vidite majmune. U Africi za Novu godinu ne kite jelku nego palme, a još je originalnije to što su uglavnom okićene samo do pola stabla.

Stanovništvo ima različite običaje, a zanimljivo je da u Ugandi vlast mora da reaguje kako građani ne bi zapalili sve automobilske gume, koje inače pale u čast Nove godine.

U Maroku početak Nove godine obilježava se desetog dana Muharema – prvog mjeseca u islamskoj godini. Podsjetimo, islamski kalendar je 11 dana kraći od našeg.

U Crnoj Gori najbolje na trgovima!

Zahvaljujući spektakularnim dočecima na otvorenom, uz atraktivne izvođače, veseloj atmosferi na ulicama, u hotelima, restoranima i drugim ugostiteljskim objektima, Crna Gora se pozicionirala kao destinacija najboljeg prazničnog provoda u regionu. Slaviće se u cijeloj državi i to tri dana, uoči i nakon Nove godine i to na lokalnim trgovima:

U Kotoru će turiste zabavljati kotorski izvođači i njihovi gosti nakon Dječje nove godine, potom Damir Urban, Darko Rundek, Bombaj štampa, M.O.R.T., Four Blues Driver, Galija, Psihomodo pop, Autogeni trening. Biće tu i koncert gradske muzike, Novogodišnji bazar, Koncerti klasične, klapske i duhovne muzike, Humanitarno zabavno veče.

U Herceg Novom nastupaju Riblja čorba, Jelena Rozga, Sergej Četković, Ljuba Stanković, kao i DJ-evi. "Dječja Nova godina", 30.decembra biće organizovana uz dječju pozorišnu predstavu "Začarani Djeda Mraz".

U Baru hepening počinje dječjom novogodišnjom predstavom „Začarani Djeda mraz“, pa Dinom Beharovićem i D'Bend-om, a uveče nastupa Aco Pejović. Sjutradan svečani koncert hora ANTIVARI MUSICA, sa gošćom, sopranom Aleksandrom Vojvodić-Jovović, potom Akademia i Sergej Četković. Prvog januara Perper i Plavi orkestar, a planirana je i organizacija novogodišnjeg bazara.

Tivat nudi Amadeus bend, Anu Rucner, dječije popodne uz Leontinu i goste, dok će uveče nastupiti Boris Novković; potom Ženski tamburaški orkestar „La Banda“, popodne uz grupu „The Gents“, a večernji sati uz „Disco inferno“ magic night, potom ispraćaj stare i doček Nove godine, rezervisan je za tribute band „Abba“, kao uvertira glavnom izvodjaču Željku Joksimoviću. Prvog dana Nove godine rezervisan je za Bojana Delića i Lepu Brenu. Drugi dan Ana Kokić i grupa Toć.

Budva organizuje svečani doček na trgu ispred Starog grada, a programi počinju 28.decembra: Most Wanted, Who See, BG Sindikat. Sjutra veče etno grupa Zora, Halid Bešlić, Marija Šerifović. Slijede lokalni DJ, Burak Yeter i Darren Emerson, pa za noć dočeka Jack Lupino and Leftovers, Aerodrom i Dino Merlin. Prvi dan Nove godine počinje sa popodnevnim koncertom klasične muzike (Revijski orkestar i solisti Sara Vujošević, Emilija Minić, Marijana Šovran, Lana Asija Dabović) potom uveče Akademija, Partibrejkersi, Van Gogh.

Doček u Podgorici

Perper na Trgu Nezavisnosti

Podgoričane će u Novu godinu uvesti grupa "Perper", a prije njih na Trgu nastupa Dejan Cukić. Od 19.decembra pa sve do 10.januara, glavni grad organizuje Podgorički praznični Pazar.

Što se tiče 31.decembra, od 12.00 do 14.00 sati planiran je dječiji novogodišnji koncert, u večernjim satima nastup Dejana Cukića i crnogorskog renomiranog sastava Perper. Prvi dan Nove 2019. nastupa "Jazz youth kvartet", poslije njih starogradski kvartet Boro i prijatelji, a kasnije i poznati regionalni sastav Trio Gušt. Za 2. januar 2019. godine planirano je gostovanje Adreje Demirović i Akademije benda, a kasnije nastup Atomskog skloništa.

Manifestaciju Prvi podgorički praznični bazar 19. decembra otvora gradonačelnik Ivan Vuković kićenjem jelke sa sugrađanima, a na trgu će biti postavljeno i klizalište. Podgorica će tako, u prazničkim danima, ponuditi bogat kulturni, umjetnički, zabavni i gastronomski sadržaj, saopštila je zamjenica gradonačelnika dr Slađana Vujačić. Postavka drvenih kućica na Trgu nezavisnosti činiće cen-

tralni praznični kutak gdje će se prezentovati proizvodi privrednika i umjetnika iz Crne Gore, dijeliti pokloni mališanima uz cjelodnevni zabavni program. Na glavnoj bini svakog dana biće upriličen muzički program. Pored toga, posjetioci će uživati u likovnim sekcijama za djecu, pozorišnim predstavama, sportsko-rekreativnim aktivnostima i brojnim drugim sadržajima. Nedaleko od Trga, u Njegoševom parku, biće postavljeno i klizalište koje će zakružiti priču o podgoričkoj zimskoj prazničnoj idili. Glavni grad planira da masovnost ovog događaja iskoristi i za dodatnu edukaciju građana o primarnoj selekciji otpada, jer će se ista sprovoditi i na samom Pazaru, saopštila je Vujačić.

Partneri glavnog grada na ovom projektu su Culture Club, dokazani prijatelj kada su u pitanju realizacije manifestacija i Turistička organizacija.

Silver gift shop opredijelio je 2 nagrade u nagradnoj igri za zaposlene

Decembar je već stigao, a vi niste sigurni šta biste poklonili za Novu godinu? Svima je važno da to bude nešto lijepo i korisno, ali i pristupačno. Zimska kolekcija u Silver Gift Shop radnjama daje vam mogućnost da odaberete savršen novogodišnji poklon za dragu osobu, po povoljnim cijenama.

Recept je jednostavan. Odaberite komad nakita koji je trendi i elegantan, sa omiljenim motivima koji simbolizuju ljubav, sreću, uspjeh, zdravlje i radost (srce, zvijezda, djetelina, krila anđela itd). Na nakitu možete besplatno gravirati inicijale, imena, poruke i čestitke i na taj način učiniti poklon jedinstvenim.

U Silver Gift Shop-u pokloni se pakuju u prepoznatljive bijele kutijice sa mašnjama, a vaše je samo da ih stavite ispod jelke i čekate onaj dobro poznati osmijeh i ushićenost na licu onih koji ih budu otvarali.

Osim trendi srebrnog nakita, u Silver Gift radnjama pronaćete i kolekcije satova Daniel Klein, Paul Hewitt, Polo, Casio i mnoge druge.

Silver Gift Shop se u Podgorici nalazi:
Šoping mol Delta City (na spratu)
Ulica Ivana Vujoševića 29,

Njogoševa ulica broj 18, Cetinje

Stari grad Kotor - na adresama 356 i 448.

Nagradna
igra

*Recept za
savršen
novogodišnji
poklon*

